

Stad + Groen

HET VAKBLAD VOOR OPENBAAR GROEN EN HET VERGROENEN VAN DE BUITENRUIMTE

GEÏNTEGREERDE CONTRACTEN IN DE GROENE SECTOR:

Interessant, maar ook een beetje eng!

Postbode
als groenbeheerder

Ronald Houtman
over grassen

**Groen
Techniek
Holland 2017**
12|13|14 sept

... groen & golf... de Vernieuwers
LEEFBAAR GROEN | 2.0

Blik in de toekomst

Supertrees_ zijn het bomen?_
lampen?_ geluidsinstallaties?_
dat allemaal en meer_ nieuwe
ontwikkeling_ groeninnovatie_
toekomstmuziek?_ in Singapore
al werkelijkheid_ nu nog in
Nederland_ de Enk is er klaar
voor_ wij staan in de start-
blokken_ willen voorop lopen_
vernieuwen_ zien grote voor-
delen _ veel toepassingen_ die
we vandaag al in willen zetten_
wie doet er mee?_ de Enk
zegt ja_ samen maken we de
stad leefbaarder.

De vernieuwers van
De Enk groen & golf

**Meer weten over
de Vernieuwers?**

T: 0317 - 727000

(Frans Reulink)

www.deenkgroenengolf.nl

info@deenkgroenengolf.nl

NIEUWE MARKT ROSENDAAL

De Nieuwe Markt in Roosendaal is gerenoveerd naar ontwerp van IPV Delft. Op de bestaande parkeergarage is een nieuw plein gerealiseerd met grote groeneilanden. Wij hebben de betonnen groeneilanden met houten vlinder en zitbanken mogen produceren en mogen plaatsen. Tevens zijn onder elk beton element onze maatwerk RGBW LED-lijnen geplaatst. Daarnaast hebben we op het plein ook een fontein gerealiseerd inclusief RGBW LED verlichting

BETONNEN GROENEILANDEN met HOUTEN INLAY, FONTEIN en RGBW LED-LIJNEN

Ontwerp: IPV Delft

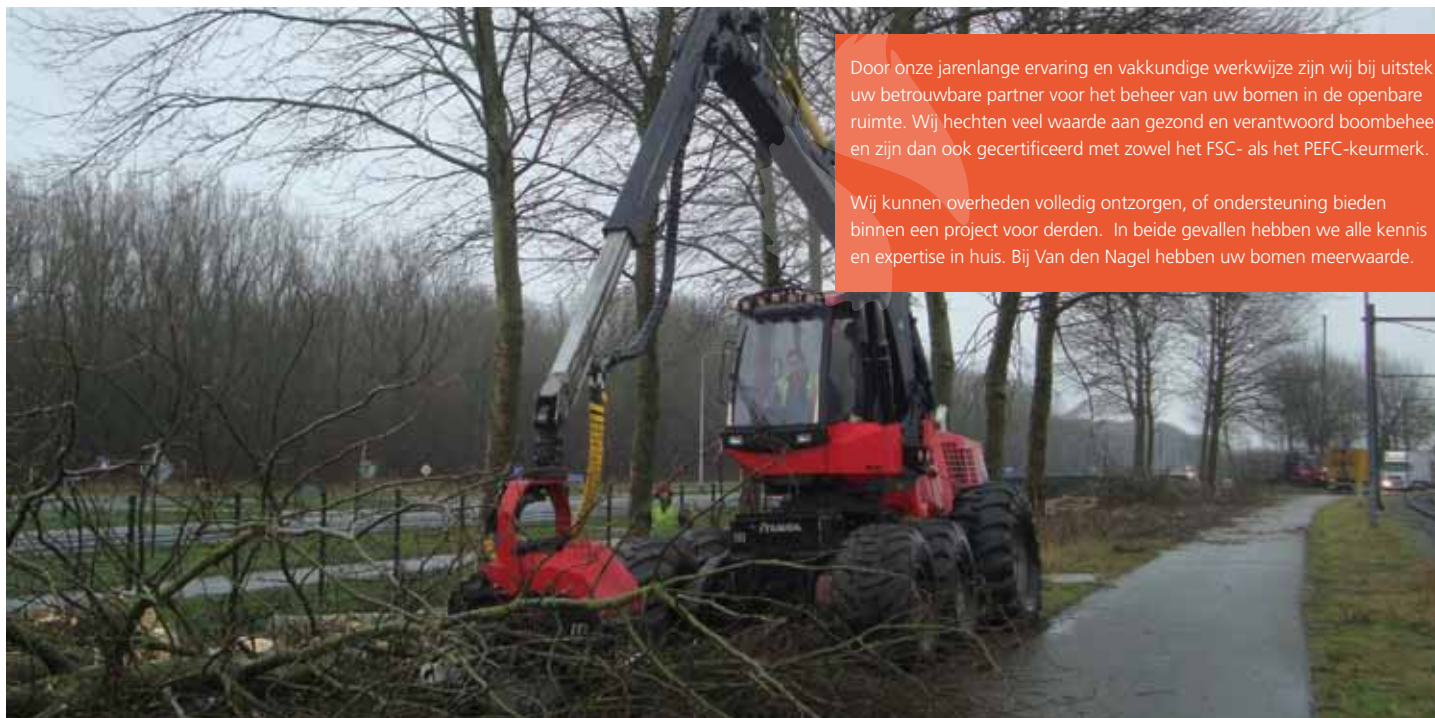
Opdrachtgever: Gemeente Roosendaal

www.rots-maatwerk.nl

Realisatie: 2016

Foto: Ben ter Mull

tel.: 0575 - 566565

Door onze jarenlange ervaring en vakkundige werkwijze zijn wij bij uitstek uw betrouwbare partner voor het beheer van uw bomen in de openbare ruimte. Wij hechten veel waarde aan gezond en verantwoord boombeheer en zijn dan ook gecertificeerd met zowel het FSC- als het PEFC-keurmerk.

Wij kunnen overheden volledig ontzorgen, of ondersteuning bieden binnen een project voor derden. In beide gevallen hebben we alle kennis en expertise in huis. Bij Van den Nagel hebben uw bomen meerwaarde.

VAN DEN NAGEL
bosexploitatie

VAN DEN NAGEL
bio-energie

VAN DEN NAGEL
transport

Postadres

Postbus 28, 8075 ZG Elspeet

Bezoekadres

Weideweg 11, 8075 PE Elspeet

T +31 577 49 2403

F +31 577 43 2545

E info@vandennagel.nl

I www.vandennagel.nl

KIES VOOR HOUT!

Een goed beheerd bos is een onuitputtelijke bron voor ons duurzaamste bouw materiaal.

FSC® F000222

ZODENSNIJDERS

BILLY GOAT SC180H voor de professional

BILLY GOAT

- 45 cm snijbreedte
- hydrostatisch
- traploze snelheid
- nauwkeurig instelbaar
- wals aandrijving
- 5.5 pk Honda motor

De Ibea (30 cm), twee-wiel aangedreven machine. Al vanaf € 2.898,- excl. btw.
Vraag een vrijblijvende demonstratie aan, via de vakhandel in uw omgeving.

Lankhaar Techniek

De Korten Bruggert 5 - 4266 ER Eethen
Telefoon (0416) 355770 - Telefax (0416) 355779 - info@lankhaartechniek.nl

www.lankhaartechniek.nl

16 Twee generaties aan het roer van groenbedrijf Ter Riele

Binnenlopen bij Ter Riele in het Gelderse Klarenbeek voelt een beetje als thuiskomen. De bungalow waarin het bedrijf huist, een keurig aangelegde tuin en dito kabbelende vijver voor de deur stralen een huiselijke gemoedelijkheid uit.

COLOFON

Stad + Groen is een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 4400 exemplaren verspreid onder groenbeheerders, groene aannemers, landschapsarchitecten, adviseurs en toeleveranciers in de groene sector. Bij alles staat de praktisch ingestelde vakman centraal.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
I www.stad-en-groen.nl
M info@nwst.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Operationeelmanager: Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Redacteuren: Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Guus van Rijswijk (guus@nwst.nl)
Nino Stuivenberg
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout
en Tessa Benders (StudioBont)
Advertenties: Alberto Palsgraaf
(alberto@nwst.nl)
Rik Groenewegen
(rik@nwst.nl)
Sales support: Lieke van der Weijde
(lieke@nwst.nl)

Abonnementen

Controlled circulation: Dit betekent dat alle professionals in de groene sector recht hebben op een gratis abonnement. Niet werkzaam in de groene sector €99,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2352-4634

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Boomzorg c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Boomzorg wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

Oude *hydroseeding*-oplossing uit wegen- en landbouw in nieuw jasje voor aanleg van groene daken

Het inzaaien van zaden tegen hellingshoeken zoals steile taluds of heuvels, of achter een brede sloot, wordt in de wegenbouw vaak gedaan door middel van hydroseeding: hydraulisch zaaien. Een mengsel van water, zaden (vaak voorgekiemd) en eventueel kiemversneller, kunstmest of houtmulch wordt dan in een dunne laag over het zandlichaam gespoten. Sinds een paar jaar neemt de hydroseeding-techniek ook een vlucht bij het aanbrengen van sedumstekken voor groene daken.

Wethouder Balemans: 'De punctualiteit van de aannemer is optimaal met de extra ogen van PostNL'

Verheij Integrale groenzorg onderhoudt sinds januari dit jaar de gemeente Stichtse Vecht als groenbeheerder en werkt daarbij samen met de postbezorgers van PostNL om de burgers tevredenheid te verhogen. Op 6 juli werd op het gemeentehuis de samenwerking gepresenteerd in aanwezigheid van wethouder Eric Balemans van de gemeente. 'Door deze samenwerking slaan we twee vliegen in één klap: de burger is tevreden en de leefbaarheid in de wijk is optimaal.'

De opmars van siergras

Het laatste decennium is er een interessante ontwikkeling te zien in de toepassing van vaste planten in de openbare ruimte. In het kielzog hiervan worden ook grassen steeds vaker gebruikt. De voordelen mogen duidelijk zijn: grassen zijn sterk, behoeven relatief weinig onderhoud en hebben een hoge belevingswaarde. Daarnaast zijn ze gemakkelijk te combineren met andere planten. Een rondje langs de (gras)velden...

26

72

De Veluwe van Rotterdam

Overall in Nederland is het beheer van grote parken een overheidstaak. In wat een baanbrekend initiatief lijkt, stapt Rotterdam daar nu vanaf. Het Essenburgpark, in het westen van de stad, wordt de verantwoordelijkheid van de wijkbewoners. Ze gaan het park zelf ontwikkelen en beheren. Erik Wemmers, een van de betrokken bewoners, vertelt over het initiatief.

EN VERDER

- 11 Nieuws
- 15 Inschrijvers hoeven niet akkoord te gaan met wollige argumentatie bij niet-gunning
- 22 Commotie over woekierend onkruid in Druten voor groot deel onterecht
- 39 Over het groene geloof
- 40 Sportontmoeting in Vinex op ramkoers?!
- 46 Geïntegreerde contracten in de groene sector: interessant, maar ook een beetje eng!
- 52 Dordrecht koestert de laatste van de oude Wantij-populieren
- 55 Groen, groener, groenst
- 66 Gratis snelcursus gazon-onderhoud en -herstel
- 70 Groenten voor het grijpen
- 76 Ook een gewone groenbeheerder kan onverhoeds voor de camera belanden
- 80 Hoofredactioneel

VOLG ONS

twitter.com/stadgroen

facebook.com/stadgroen

Innovation
that excites

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

Vertrouw op ons, net als zij.
Bosch Nederland koos de 100% elektrische Nissan e-NV200.

Waarom Bosch koos voor de 100% elektrische Nissan e-NV200? Omdat hij niet alleen milieu- maar ook budgetvriendelijk is. Naast de 4% bijtelling bespaart u flink op verbruik en onderhoud. En qua laadvermogen zit hij bij de top in zijn klasse. Maak kennis met de best verkochte elektrische bestelwagen van Europa en boek hem nu twee dagen op proef. Maak een afspraak op nissan.nl/48uproefrit. **DE 100% ELEKTRISCHE NISSAN e-NV200. UW DUURZAME VISITEKAARTJE.**

TEST DE NISSAN e-NV200 48 uur, BOEK HEM VIA NISSAN.NL/48UPROEFKIT

4% bijtelling

Zero Emission

Overeenkomstig 715/2007/EG. Gecombineerd verbruik e-NV200 16,5kWh/100km
(1) 5 jaar/100.000 km (wat het eerst wordt bereikt) fabrieksgarantie op EV-systeemonderdelen, 3 jaar/100.000 km voor de rest van het voertuig. Onbeperkt aantal kilometers voor garanties op het spuitwerk, originele onderdelen en accessoires, pechhulp onderweg en perforatie agv corrosie. Zie voor meer informatie nissan.nl/env200.

NISSAN e-NV200 0 G/KM 0 L/100 KM - TIJDENS HET RIJDEN

Vebego neemt Rooden over

Rooden Landscape Solutions gaat verder als onderdeel van dienstverlener Vebego. Dat valt te lezen in De Limburger. Rooden gaat daardoor samenwerken met Balanz Facilitair, dochteronderneming van Vebego, maar blijft wel een zelfstandig bedrijf. Balanz Facilitair richt zich op schoonmaak, onderhoud en groen. Vebego heeft meer dan 100 bedrijven onder zijn vleugels, onder meer schoonmaakbedrijven, dienstverleners in de zorg en groenvoorzieners. Zo maakt ook Hacron Groen deel uit van Vebego. Directeur Niel Cortenraad van Vebego zegt tegen De Limburger dat het bedrijf met de overname in de top vijf van groenbedrijven komt te staan. De werknemers van Rooden Landscape Solutions blijven gewoon in dienst bij het bedrijf. CEO Roger Rooden neemt de rol van commercieel directeur voor de groentak voor Zuid-Limburg op zich.

72ste editie Saltex-beurs

Op woensdag 1 en donderdag 2 november vindt de 72ste editie van Saltex plaats. Toegang tot de beurs, die plaatsvindt in Birmingham, is gratis. Saltex (*Sports amenities landscaping trade exhibition*) brengt alle ontwikkelingen in de (kunst)grasmarkt en de groene sector bij elkaar. Vorig jaar trok de tweedaagse beurs zo'n negenduizend bezoekers; de verwachting is dat het aantal dit jaar nog hoger zal liggen. Bezoekers kunnen op Saltex terecht voor gratis adviezen van experts, terwijl er ook educatieve seminars gegeven worden. 's Avonds worden traditioneel de IOG Industry Awards uitgereikt.

Met meer dan 250 exposanten op de beursvloer valt er ook dit jaar weer genoeg te zien. Tot die exposanten behoren onder meer Barenbrug, Bayer, DLF, GKB Machines, Granuband, Greenfields, Husqvarna, ICL, John Deere, Limagrain, Stihl en Votex. Bij GKB Machines hoefde men niet lang na te denken over nieuwe deelname. Tom Shinkins van GKB laat weten: '2016 was voor ons de tweede keer dat wij als zelfstandig bedrijf op Saltex stonden. We hebben toen veel orders binnen kunnen halen en daarom hebben we ook voor dit jaar weer geboekt. Het was goed om zo veel mensen uit de sector bij elkaar te zien, zowel uit het VK als de rest van Europa.'

Heatweed komt met aanhanger voor Mid 22/8

Heatweed Technologies heeft onlangs een mobiele en compacte trailer geïntroduceerd voor de Heatweed Mid 22/8. Bij Heatweed gaat het om de juiste kennis en een goed gedocumenteerde, beproefde en veilige methode. Jan van der Zanden (customer success manager bij Heatweed) benadrukt de innovatieve kant van Heatweed: 'Naast het delen van onze kennis besteden wij aandacht aan een totaaloplossing die passend is voor de klant. Toekomst, duurzaamheid, effectiviteit en technologische ontwikkelingen staan hierbij centraal. Daarom hebben wij onlangs een aanhanger ontworpen voor de Heatweed Mid 22/8.'

Deze professionele aanhanger biedt gemeenten, ondernemingen, woningcorporaties en begraafplaatsen een totaaloplossing. Omdat de aanhanger ook geschikt is voor rijbewijs B, is de enkelasser door iedereen te gebruiken. Door de compacte afmetingen is dit een uitstekende aanvulling op de Heatweed Mid 22/8: een onkruidbestrijdingsmachine die speciaal is ontwikkeld voor de behandeling van middelgrote gebieden.

Tuin Spoorzone Eindhoven opgeleverd

In de gemeente Eindhoven is het eerste deel van het project Spoorzone opgeleverd. Du Pré groenprojecten verzorgde hier de binnentuin van een appartementencomplex met een blauwe tint. Dit complex in de Spoorzone bestaat uit drie woningblokken met daartussen twee binnentuinen. In het najaar begint Du Pré groenprojecten in opdracht van Stam + De Koning Bouw bv aan de tuin aan de andere zijde van het gebouw. Ook daar worden diverse bomen aangeplant.

Terreininrichter Nooijen failliet

Nooijen Terreininrichting uit Oss heeft het faillissement aangevraagd. Mogelijk maakt het bedrijf in afgeslankte vorm een doorstart. Dat meldt het Brabants Dagblad. Dit werd 14 juli jl. aan het personeel meegedeeld. Door dit faillissement komen 56 mensen op straat te staan. Een aantal jaar geleden begonnen de financiële problemen van het bedrijf, als gevolg van een aantal slechte jaren met verliesgevendende projecten. Daarom heeft de bank besloten de stekker uit het bedrijf te trekken.

Moerdijk heeft handen vol aan onkruidbestrijding

De gemeente Moerdijk heeft moeite om de hoeveelheid onkruid onder controle te houden. Dat schrijft wethouder Jaap Kamp in een column. De moeilijkheden zijn volgens de gemeente te wijten aan de nieuwe bestrijdingsmethode, die een stuk arbeidsintensiever is. Na het verbod op chemische middelen is de gemeente overgestapt op een combinatie van borstelen en hete lucht. De gemeente erkent dat het voorsnog moeilijk is om tegen het onkruid op te boksen, mede door de 'gunstige' weersomstandigheden. Om toch aan de gewenste beeldkwaliteit te voldoen, heeft de aannemer extra mensen en machines ingezet. Zij zullen voortaan ook op zaterdag werkzaamheden uitvoeren. Kamp verwacht dat de onkruidproblemen binnen een paar weken onder controle zullen zijn. Vanaf 2018 wil het college ieder jaar extra geld vrijmaken om de gemeente goed te onderhouden. De gemeenteraad zal hier binnenkort over beslissen, zo laat Kamp weten.

Nieuw instapmodel heggenschaar van Stihl

Stihl heeft vorige week een nieuwe accuheggenschaar gepresenteerd: de HSA 45. De heggenschaar, voorzien van een geïntegreerde lithiumionaccu, dient als instapmodel voor kleine tuinen. De HSA 45 weegt inclusief accu slechts 2,3 kilo. De accu is goed voor veertig minuten snoeiwerk met een vermogen van 18 volt. De machine kan vervolgens via een aparte laadkabel worden opgeladen. Het mes heeft een snijlengte van 50 centimeter en een tandafstand van 24 millimeter. De machine is tevens voorzien van een zwaardbeschermer. Deze zwaardbeschermer, geïntegreerd in de punt van het mes, heeft een dubbele functie. Enerzijds beschermt hij het mes tegen beschadigingen bij werkzaamheden bij een muur of vlak bij de grond. Anderzijds is de geïntegreerde bevestigingshaak handig voor montage aan de muur. Hierdoor kan de machine gemakkelijk plaatsbesparend worden opgeborgen. De activeringsleutel biedt nog een extra beveiliging: wanneer de sleutel uit het toestel wordt getrokken, is het onmogelijk om de machine ongewild te starten.

Nieuwe invasieve exoten

De Europese Unie voegt met ingang van woensdag 2 augustus twaalf nieuwe soorten toe aan de Unielijst met invasieve exoten. Toegevoegd aan de oude lijst, die 37 exoten telt, zijn onder meer reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*) en reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*). Per 2 augustus gelden voor deze soorten dezelfde verboden en overgangsregelingen als voor de andere soorten op de Unielijst. Concreet betekent dit dat er geen handel gedreven mag worden met een soort die op de Unielijst staat. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen. Als dat niet lukt, dient de populatie in ieder geval zodanig beheerd te worden dat verspreiding en schade zo veel mogelijk wordt voorkomen. Een overzicht van de complete lijst met invasieve exoten is te vinden op de website van de NVWA.

App plaatst straat- meubilair digitaal

Grijsen Park & Straatdesign lanceerde afgelopen maand een augmented reality app, waarmee bijvoorbeeld prullenbakken en bankjes digitaal en in 3D in de openbare ruimte kunnen worden 'geplakt'. Zo kan de gebruiker zien welk straatmeubilair bij de omgeving past alvorens over te gaan tot aanschaf. De app kan kosteloos gedownload worden voor Android of iPhone. Via Grijsen kan een zogenaamde 'marker' opgevraagd worden. Dit is een kubusje dat in de openbare ruimte wordt neergezet en voor de app als markeringspunt fungeert voor het te plaatsen object.

Verheij aan de slag met nieuwe Goupil

Verheij Integrale groenzorg heeft zijn wagenpark uitgebreid met een elektrische Goupil G4, geleverd door Van Blitterswijk Eco-Mobiliteit. De wagen zal ingezet worden bij werkzaamheden in de gemeente Zuidplas, waar Verheij zo veel mogelijk duurzaam werkt, met gebruikmaking van elektrische voertuigen en accugereedschap. Van Blitterswijk Eco-Mobiliteit is sinds begin dit jaar importeur van Work & Transportation, waar ook het merk Goupil onder valt. Rond die tijd werd ook de Goupil G4 geïntroduceerd, de opvolger van de Goupil G3 en de Mega e-worker.

'Taxus voor Hoop' een succes

De actie 'Taxus voor Hoop' kan tot nu toe een succes genoemd worden. De inzameling startte op 15 juni en er is inmiddels al meer dan vijftig ton snoeisel opgehaald. Op 2 augustus stond de teller om precies te zijn op 55.600 kilo. De organisatie laat weten: 'Wij hebben in anderhalve maand meer taxussnoeisel ontvangen dan we voor het gehele seizoen hadden berekend. Dit is natuurlijk fantastisch nieuws, want hoe meer taxussnoeisel, hoe meer chemokuren er uiteindelijk gemaakt kunnen worden.' Taxus voor Hoop is een stichting die zich inzet in de strijd tegen kanker. Dat doet zij door het inzamelen van jonge scheuten van *Taxus Baccata*. De jonge scheuten bevatten de werkzame stof Baccatine 3, die als belangrijke bouwsteen voor chemotherapie dient. Ambassadeur Hans Nortier, emeritus hoogleraar medische oncologie aan de

Krinkel's krijgt gladheidsbestrijding NS-stations

Terwijl diverse Nederlanders op een bedje aan de Costa's lagen, maakten anderen al plannen voor de koudere maanden. Zo heeft Krinkel's de opdracht gegund gekregen voor gladheidsbestrijding op NS-stations. In juli hebben NS Stations en Krinkel's BV een achtjarig contract ondertekend voor de gladheidsbestrijding in stationsgebieden in heel Nederland. De werkzaamheden bestaan uit het strooien en sneeuwvrij houden van onder meer de perrons, trappen, fietsenstallingen en hellingbanen van alle 410 stations. Marc Bolier, algemeen directeur van Krinkel's: 'Wij zijn trots dat NS Stations Krinkel's heeft gekozen als partner. De combinatie van diverse werkzaamheden, waarbij veiligheid voorop staat, maakt dit project voor ons uitdagend.'

Universiteit Leiden: 'Taxaan is de hoeksteen voor diverse chemotherapiebehandelingen.' De deelnemende bedrijven aan Taxus voor Hoop zijn onder meer Loohorst Landscaping, VGR Groep, Sight Landscaping en Verheij Integrale groenzorg.

Beleefstuin voor zorginstelling te Dordrecht

Verheij Integrale groenzorg heeft de afgelopen periode werkzaamheden uitgevoerd bij het Dijkhuis in Dordrecht. Dit is een zorginstelling voor mensen met het syndroom van Korsakov. Verheij legde een beleefstuin aan volgens een ontwerp van Mozaiek Tuin- en Landschapsonwerpers. De inrichting werd afgestemd op de wensen en behoeften van de cliënten. In de tuin zijn onder andere een jeu-de-boulesbaan en moestuinbakken aangebracht. Daarnaast worden met beplanting de zintuigen gestimuleerd en is er een overdekte schuur waarin cliënten zelf met gereedschap aan het werk kunnen. Bij dit project kreeg het bedrijf ondersteuning van een topstudent van de opleiding Landscaping uit Estland, die meewerkte in het kader van een internationale stage. Eerder won deze student zilver tijdens het Worldskills Landscaping. 'Het was voor ons een ontzettend leuke ervaring om deze jongen te coachen en hem de kans te geven om internationale hovenierservaring op te doen. Bij een ander aanlegproject werkte een al even getalenteerde landgenoot van hem mee', zo laat Verheij weten.

Nophadrain levert groendaksysteem Space-S

Space-S is een nieuwe buurt in Eindhoven met 402 woningen op Strijp-S. Een bijzondere buurt, omdat bewoners vanaf het begin richting geven aan hoe de buurt en woningen eruit gaan zien en hoe zij samen gaan wonen. Dit leverde een grote variatie aan woningen op: appartementen, lofts, woon- en werkcombinaties, kamers en studio's voor studenten en woningen met woonbegeleiding. Ook zijn er veel gezamenlijke voorzieningen voor de bewoners, zoals hofjes, daktuinen en een buurt-huis. Als preferred supplier van Greenproof mocht Nophadrain het intensieve groendaksysteem voor het project Space-S in Eindhoven leveren. Het groendak heeft een oppervlakte van 1.500 vierkante meter en werd onlangs opgeleverd.

NIEUWS

GRAS GROEN
ADVIES RECREATIE
SPORT

**ADVIES- EN
INGENIEURSBUREAU
OPENBARE RUIMTE**

**PLANVORMING
ONTWERP
CONTRACTDOCUMENTEN
AANBESTEDING
DIRECTIEVOERING
TOEZICHT
FLORA & FAUNA**

dag.nl

T 074 20 20 258 grasadvies.nl

smits
LEADING WATER SOLUTIONS

www.smitsveldhoven.nl

Wij zoeken een **senior ontwerper,**
calculator/werkvoorbereider, voorman
onderhoud/aanleg en nog meer.
www.werkenbijdonkergroen.nl

 groen
donker
vrij spel voor de beleving

HAYTER
HAYTER HARRIER
WALS MAAIER PRO

Model 496 + Model 566

- 1 rijenheid dus geen variabele
rijjaandrijving
- Voorzien van 895 Series 850 ReadyStart
OHV motor
- Verstevigde dwarsboom
- Stootbumper voorzijde van de machine

VOSKAMP TUINMACHINES
Ambachtstraat 8 ALMELO 0546-456000
www.voskamp-tuinmachines.nl

**Professionele
machines voor
groenonderhoud**

 Groen
Techniek
Holland 2017
12|13|14 sept

www.dabekausen.com

 jj dabekausen bv
Galvaniweg 10 | 6101 XH ECHT | T 0475 48 70 21

Al veertien jaar verzorgde het bedrijf De Groene Oase het begrazen van het openbaar groen in de gemeente Leeuwarden. Bij een nieuwe aanbesteding viste het bedrijf achter het net. De rechtbank oordeelde in een kort geding dat de gemeente de herder onvoldoende had geïnformeerd over de reden waarom het bedrijf de nieuwe opdracht niet gegund had gekregen.

Auteur: Kitty Goudzwaard

Inschrijvers hoeven niet akkoord te gaan met wollige argumentatie bij niet-gunning

Gemeente moet een beslissing goed motiveren, ook bij kleine aanbestedingen

In een kort geding (2 februari 2017

ECLI:NL:RBNNE:2017:376) dat de herder had aangespannen, oordeelde de rechter dat de gemeente te weinig op papier had gezet en dat sprake zou zijn van een gunningsbeslissing die onvoldoende was gemotiveerd. Daarnaast heeft de gemeente Leeuwarden bij haar voorlopige gunningsbeslissing nagelaten de scores van de winnende inschrijver volledig te vermelden. Zo ontbreken de scores van de subgunningscriteria.

De voorzieningenrechter oordeelt dat de gemeente gehouden is aan het gelijkheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel en ook transparant hoort te zijn. In dat laatste zou de gemeente volgens de rechter tekort zijn geschoten. Op grond van artikel 1.15 lid 2 van de Aanbestedingswet hoort de gemeente haar beslissing gedegen te motiveren. Die motivering hoort niet alleen gegeven te worden bij een Europese openbare aanbesteding, maar ook bij een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure. De motivering hoort bij de beoordeling van de inschrijving op emvi, de scores en relatieve positie ten opzichte van de winnaar te worden meegezonden.

Dat kunnen dan zijn:

- eindscores van verliezers en winnaar,
- scores van verliezer op specifieke kenmerken en reden van verlies,
- verduidelijking van criteria bij gunning.

De gemeente heeft nagelaten de score van de winnaar te vermelden. De inschrijvingen zijn echter niet in absolute zin beoordeeld, maar zijn voor beoordeling met elkaar vergeleken. Nu de scores van de winnaar ontbreken, is die vergelijking niet terug te vinden. En dus is nu niet voldoende gewaarborgd dat geen sprake is geweest van willekeur of voorkeur. De voorzieningenrechter draagt de gemeente op de overeenkomst niet te gunnen en alle inschrijvingen opnieuw te beoordelen.

Conclusie

Bedenk dat ook een kleine meervoudige onderhandse aanbesteding een goede motivering naar de inschrijvers vergt. Een beslissing die niet gedragen kan worden door motivering, kan zo bakzeil halen bij de rechter.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6920

Mr. Kitty Goudzwaard is als boomjurist/juridisch adviseur groen, natuur en landschap werkzaam bij Cobra groenjuristen, onderdeel van Cobra adviseurs. Cobra adviseurs adviseert over alle aspecten met betrekking tot stedelijke natuur.

‘De kracht zit in het brede pakket aan diensten’

Twée generaties aan het roer van groenbedrijf Ter Riele

Binnenlopen bij Ter Riele in het Gelderse Klarenbeek voelt een beetje als thuiskomen. De bungalow waarin het bedrijf huist, een keurig aangelegde tuin en dito kabbelende vijver voor de deur stralen een huiselijke gemoedelijkheid uit.

Auteur: Kelly Kuenen

Ooit huisde op deze plek een varkensbedrijf, waar één overgebleven varkensstal, nu in gebruik als werkplaats, nog van getuigt. ‘Drie van de oude stallen zijn gesloopt. Dit najaar starten we met de bouw van een grote hal’, vertelt eigenaar Tonnie

ter Riele bij binnenkomst. Het team van Ter Riele heeft zich goed voorbereid op de komst van Stad+Groen. Aan tafel schuiven naast de eigenaar ook diens zoon Wouter ter Riele en medewerker Sam Buitenbuis aan.

Familiebedrijf

Dat gemoedelijke klinkt ook door als de mannen vertellen over het ontstaan van het bedrijf, de activiteiten en de bedrijfscultuur. Net als veel groenbedrijven is Ter Riele BV een echt familiebe-

7 min. leestijd

ACHTERGROND

drijf. Naast Tonnie en zijn vrouw Jozé werken ook zonen Wouter en Eelco mee. Het begon allemaal in 1987, toen Tonnie en Jozé ter Riele een hoveniersbedrijf startten en Tonnie later bij het groeien van het aantal opdrachten zijn parttimebaan bij de gemeente Voorst opzegde. Tonnie: 'Begin jaren 90 steeg de vraag naar bedrijven die grotere onderhoudsprojecten konden realiseren en passeerden steeds meer groenvoorzieningsprojecten de revue. Het aannemen van een medewerker – afkomstig van een collega-bedrijf – was het startsein voor de groei van het bedrijf. Zo'n tien jaar na de oprichting werd officieel een aparte groenvoorzieningstak opgericht.'

Op 6 hectare wordt *Taxus baccata* gekweekt, voor hoveniers, groenvoorzieners en particulieren

Boomverzorging en kwekerij

Sam (bedrijfsbureau en advies): 'Boomverzorging deden we al langer, onder de noemer van groenvoorziening, in particuliere tuinen en voor provincies, waarvoor we bomen langs wegen snoeden. Hierbij werden steeds grotere boomverzorgingsprojecten gerealiseerd. Zo'n vijftien jaar geleden pakten we deze tak op grotere schaal op en sindsdien werken we ook voor veel gemeenten en andere overheidsinstellingen. Voorheen huurden we ETW'ers in; nu hebben we een groep specialisten in eigen dienst.'

Ter Riele is een ietwat vreemde eend in de bijt. Dat groenvoorzieners ook een tak voor boomverzorging of hovenierswerk hebben, is niet vreemd. Iets zeldzamer is dat dit bedrijf ondanks zijn bescheiden omvang ook nog kleinschalige civiele werken doet (denk onder meer aan de aanleg van beschoeiing, parkeerterreinen en pleinen) en een kwekerijtak heeft, ooit ontstaan als vulling voor de magere wintermaanden van het hoveniersbedrijf. Op 6 hectare wordt *Taxus baccata* in maten van 100 tot 250 centimeter gekweekt. Die wordt aangeplant in de eigen groenprojecten en geleverd aan groothandel, collega-bedrijven en particulieren.

Je kunt wel stellen dat er in een betrekkelijk korte periode van dertig jaar een aardige groei is doorgehaakt. Inmiddels zijn er zo'n zestig mensen in vaste dienst en wordt er inclusief losse krachten gewerkt met 100 à 120 man. In de groenvoorzie-

'We willen niet stilstaan, maar het moet **wel overzichtelijk blijven**'

Tonnie en Jozé ter Riele

EUROGRASS

EUROGRASS kwaliteitsmengsels

EUROGRASS mengsels staan voor kwaliteit. Met ons label voor Integrated Quality staat DSV zaden garant voor kwaliteit van research tot veredeling en van productie tot advies.

- Innovatieve toepassingen
- Hoogwaardige genetica
- Uitgebalanceerde mengsels
- Eerlijk advies

DSV zaden heeft met EUROGRASS kwaliteitsmengsels alles in huis voor een perfecte grasmat.

Wij zijn GRAS!

www.dsv-zaden.nl

Groei door
innovatie

Onafhankelijk en betrouwbaar keurmerk

Vakmanschap, duurzaamheid, kwaliteit en garantie.

'Zet Groenkeur in uw bestek en u voldoet aan de eisen van maatschappelijk verantwoord inkopen van groenvoorzieningen.'

Stichting Groenkeur
info@groenkeur.nl
www.groenkeur.nl
@groenkeur

Traas en Ova Sport B.V.

UW PARTNER IN SPORTBOUW

onderhoud
aanleggen
renoveren

Noordland 7
4451 RP Heinkenszand
T. 0113-612322
E. info@traasenovaa-sport.nl

ningstak werken er ruim 70, in de boomverzorging 20. Met name de laatste jaren vertoonden flinke groei, aldus Tonnie. 'In een paar jaar hebben we een groei van 25 procent doorgemaakt. Het werk voor particulieren, overheden, bedrijven en instellingen trekt na de crisis weer aan.'

Openbaar groen

Met die toename van klussen is het elk jaar weer een uitdaging om aan de gewenste kwaliteitsniveaus te voldoen, met name in de zomermaanden. Naast aanleg verzorgt het bedrijf ook onderhoud van groen, en het onkruid groeit deze zomer als kool. In deze periode rijdt de nieuwste aanwinst, een Multihog CX55-werktuigdrager met Heatweed Sensor 2.0, zestien uur per dag rond voor onkruidbestrijding op verhardingen. Dat gebeurt met vaste medewerkers die in ploegendiensten werken. Deze inzet wordt aangevuld met branders, hete lucht en borstels van merken als Hoaf en Weedcontrol, die al voor het ingaan van het verbod op chemie ingezet werden voor opdrachtgevers als Vitens en de gemeenten Lochem en Zutphen.

Op niveau houden

In de aanloop naar een verbod in 2016 ontstond

ook de wens om nog een machine aan te schaffen, waarbij de keus viel op de Multihog in combinatie met een Heatweed-opbouw. 'Dat de heetwaterunit zo veel uren draait, is om de investering rendabel te laten zijn, maar ook omdat de onkruiddruk enorm is. Bij de meeste van onze opdrachtgevers werken wij op beeldniveau, veelal niveau B. Dan moet je al goed je best doen. Deze zomer groeit het onkruid enorm hard; veel gemeenten doen

**'Bij de meeste van onze
opdrachtgevers geldt
beeldniveau B. Dan moet je
al goed je best doen'**

een beroep op groenvoorzieningsbedrijven om het beheerareaal op het gewenste niveau te houden. Wij zien bij veel opdrachtgevers een tendens om kortdurende onkruidbestrijdingscontracten in de markt te zetten, terwijl langdurige contracten voor alle partijen interessanter zouden zijn.'

Heet water

Als we aankomen op een nabijgelegen landgoed waarvoor het bedrijf de aanleg verzorgde en het onderhoud uitvoert, demonstreert vaste bestuurder Gert-Jan de heetwaterunit. Het landgoed fungeert voor de gelegenheid als decor. Meestal wordt de machine ingezet op verharding en in mindere mate, zoals hier, op halfverharding, maar de werking van de sensor-gestuurde Heatweed is ook op de kiezels goed te zien. Voor de aanschaf van de machine werden pilots gedraaid met meerdere werktuigdragers en aanbouwen. Het bedrijf is goed te spreken over de compactheid en wendbaarheid van deze combinatie, maar ook over de duurzaamheid. Dit met het oog op de behaalde trede 5 van de CO2-prestatieladder, twee jaar geleden. De Multihog heeft een laag brandstofgebruik en de Heatweed gebruikt door zijn sensorgestuurde waterafgifte minder water en indirect minder

Tuinonderhoud

brandstof.

Normaliter wordt de machine niet ingezet op deze locatie, maar het bedrijf ziet dat er wel steeds meer vraag is naar dergelijke machines op particulier terrein. Wouter ter Riele: 'De Multihog-Heatweed-combinatie zetten we bijvoorbeeld ook steeds vaker in op parkeer- en bedrijfsterreinen in gemeentes waar we het onderhoud verzorgen.' Dat het bedrijf meerdere takken heeft, vinden de heren sowieso een kracht van het bedrijf. Expertise en materieel uit de ene tak kan ingezet worden in de andere. Wouter ter Riele: 'Met ons uitgebreide machinepark hebben we een voordeel in wat we kunnen bieden. Maar ook qua beschikbaarheid van de machines hebben we een voorsprong, vooral in de hovenierstak. Mensen willen steeds vaker dat we morgen komen opdraven als ze vandaag bellen.'

Aanbestedingen

In de regio waar het bedrijf opereert, Gelderland,

Flevoland en Overijssel, met af en toe een 'uitschietter' daarbuiten, krijgt het bij aanbestedingen van groenaanleg en -onderhoud vaak te maken met grote landelijke spelers, die speciaal mensen in dienst hebben voor het schrijven van bestekteksten.

Iedere aanbesteding is weer een uitdaging, waarbij het EMVI-aspect regelmatig een grote rol vervult, vertellen de mannen. De ene keer ligt de focus op duurzaamheid, de andere keer op PSO; dat is continu schakelen. Een van de manieren waarop het bedrijf zijn marktpositie verstevigt, is door het voeren van certificeringen, onder meer voor de PSO-prestatieladder niveau 3, Erbo (erkenningregeling bosaannemers) en Groenkeur. Volgens Tonnie zijn deze onmisbaar om uitgenodigd te worden voor aanbestedingen, maar zorgen ze tevens voor duidelijkheid en structuur binnen de organisatie. 'We zijn ook zeer actief op de onderhandse markt, waarbij we relatief veel projecten aannemen.

Hierbij spelen eerdere ervaringen een grote rol. Maar ook openbare contracten worden binnengehaald. We zitten nu in het tweede jaar van een achtjarig contract met Liander, dat we mede gewonnen hebben met een plan op een openbare inschrijving. Gedurende acht jaar mogen we het terreinonderhoud doen rond zo'n 12.000 elektriciteitskastjes in de regio. Het kán dus wel, als kleinere speler zo'n aanbesteding winnen.'

Groei

Echt groot groeien is overigens geen direct streven. Tonnie: 'We willen niet stilstaan, maar het moet wel overzichtelijk blijven. Dat compacte heeft ook zijn voordelen. Zo hadden we een goede kracht, die naar een collega-bedrijf ging omdat hij bij ons niet door kon groeien. Inmiddels is hij terug en geeft hij aan juist dat compacte van ons bedrijf toch wel fijn te vinden.' Bovendien, zo vinden de mannen, moet je met veel takken binnen het bedrijf wel kunnen garanderen dat je de juiste mensen kunt inzetten.

Sam Buitenhuis en Wouter ter Riele (r)

En het aantrekken van vakbekwaam personeel is lastig, vooral als het om jonge krachten gaat. Het is iets waar meer bedrijven tegenaan lopen, mede doordat steeds minder jongeren kiezen voor een baan in het groen. Ter Riele ziet kansen in het vroeg binden van jongeren. Sam Buitenhuis: 'Tijdens de crisis hadden we een relatief grote groep leerlingen. Daar plukken we nu de vruchten van. Door mensen op te leiden, houd je ze langer vast, merken we. Zo zijn praktisch alle hoveniers die als leerling hier begonnen zijn, nog steeds bij ons aan het werk.'

Leerbedrijf

Ter Riele heeft vrijwel doorlopend leerlingen en werkt met medewerkers met een Wajong en wsw-indicatie. Ooit was hun aandeel 30 procent, maar door de snelle groei van het bedrijf is dat nu 20 procent. Wouter: 'Juist omdat we handelen als een familiebedrijf, voelen medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt zich hier thuis. Ik denk

dat ze in een grotere organisatie sneller het overzicht kwijtraken en daardoor minder goed aarden. Niet alleen wordt de inzet van deze mensen als eis opgenomen in aanbestedingen, wij vinden het ook leuk om mensen op te leiden en te begeleiden. Zo begon er hier ooit een jongen die moeite had om dingen te onthouden; we moesten alles tot wel vijf keer toe uitleggen. Inmiddels gaat hij zelfstandig op pad. Het is mooi om te zien dat je dit soort resultaten kunt bereiken.'

Vooral in de groenvoorzieningstak is het aandeel wsw- en Wajong-medewerkers groot, omdat daar veel handelingen moeten worden verricht die regelmatig en in dezelfde vorm terugkomen. 'Het helpt onze wsw- en Wajong-medewerkers als er structuur is en ze zich op één ding kunnen richten. Sommigen maaien al vijf à zes jaar hetzelfde project, vinden dat leuk om te doen en gedijen daar erg goed bij.'

ACHTERGROND

'We hebben een achtjarig contract met Liander gewonnen met een plan dat we zelf geschreven hebben. Het kán dus wel, als kleinere speler'

De toekomst

Wouter Ter Riele (30) is op dit moment nog bedrijfsleider van de hovenierstak, maar richt zich ook steeds meer op de groenvoorziening en zal uiteindelijk samen met broer Eelco ter Riele de taken als bedrijfsleider van Tonnie overnemen. Zoon Eelco (26), die in deeltijd een studie bedrijfs-economie volgt, zal tevens de verantwoordelijkheid voor de financiële administratie van moeder Jozé overnemen.

Echt een andere stijl van leidinggeven denkt Wouter niet te hebben. 'Mijn vader is heel goed in het signaleren van kansen; daarmee is het bedrijf groot geworden. Ik denk dat ik dit ook in me heb. Vergeet niet dat mijn broer en ik al geruime tijd in het bedrijf werken. Dingen waarvan wij dachten dat het beter of anders kon, zijn besproken en eventueel gewijzigd. Zo wordt veel werk op kantoor nu digitaal gedaan. Het is niet zo dat het er ineens heel anders aan toe gaat als wij het bedrijf overnemen.'

In zekere zin zit het bedrijf al enige tijd in een transitie naar overname, zij het een geleidelijke. Tonnie (58) lijkt voorlopig niet van plan het stokje definitief over te dragen. 'Ik probeer het wat rustiger aan te doen, maar tot nu toe wil dat niet echt lukken.' Als de redacteur van Stad+Groen tegen half vijf aanstalten maakt om het pand te verlaten, maakt hij zich op om weer aan de slag te gaan. Want nee, met werkweken die in de zomer oplopen tot zo'n zestig uur zit deze werkdag er nog niet op, vertellen de heren. 'Eerst nog een paar verloren uren inhalen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6933

Commotie over woekerend onkruid in Druten voor groot deel onterecht

Beheerder Jörgen Damman: 'Vooral een acceptatiekwestie; zo gelikt als vroeger zal het nooit meer worden'

De Drutense groenvoorziening zou er volgens de regionale krant De Gelderlander slecht voor staan en de Drutense politiek zou schoon genoeg hebben van het woekerende onkruid in de gemeente. Het toeval wil dat het budget voor openbaar groen flink is verhoogd, met 350.000 euro per jaar. 'Die budgetverhoging staat los van de actuele commotie. We willen gewoon terug naar het kwaliteitsniveau van voor de crisis', aldus groenbeheerder Damman.

Auteur: Santi Raats

Alternatief onkruidbeheer factor drie duurder

De gemeente Druten is van plan om haar beleid voor onkruidbestrijding op verharding naar een hoger niveau te brengen. Samen met het verbeteren van het totale openbaar groen en het oppakken van achterstallig onderhoud betekent dit jaarlijkse meerkosten van 350.000 euro.

'Onkruidbestrijding met alternatieve methoden is drie maal zo duur. Dit hebben we na een jaar uit de praktijk geconcludeerd', legt Damman uit. 'Voorheen kostte onkruidbestrijding op verharding

ons 30.000 euro per jaar, nu is dat circa 110.000 per jaar. We hopen overigens dat de markt goedkopere methoden ontwikkelt, want we vinden het prijskaartje voor het onkruidbeheer in Nederland te duur. Maar we moeten het nu wel doen met wat er is; daarom hebben we gevraagd om 75.000 euro extra budget. Dat hebben we in 2016 toegewezen gekregen van de raad.'

Waarom was er meer geld nodig voor onkruidbestrijding? Is het eigenlijk werkelijk slecht gesteld met het beeld op verhardingen? 'We hebben

nu een C-niveau. Dat is best acceptabel, maar er kleven ook nadelen aan', stelt Damman. 'Hoewel aannemer Dar en onderaannemer Van Raaij groenverzorging voldoen aan de gestelde eisen voor de beeldkwaliteit met hun borstel- en heteluchtmethoden, willen we naar B-niveau. Dat was het niveau voordat de budgetten lager werden rond de crisisperiode. We willen hiernaar terug vanuit een intrinsieke motivatie.'

Niet overal C-beeldkwaliteit

Niet overal is de beeldkwaliteit van verhardingen op C-niveau. Op de ene locatie zien de trottoirs er keurig uit en is zelfs de eerste meter van de berm netjes gemaaid, om het overwaaien van onkruid- en graszaden naar tegelvoegen tegen te gaan; dit neigt naar B-kwaliteit. Maar op andere locaties staat behoorlijk wat onkruid. Hoe zit dat?

Damman geeft toe dat niet op alle locaties met verharding het afgesproken C-beeldkwaliteitsniveau wordt gehaald. Hij legt uit: 'Volgens de RAW-systematiek mag 10 procent van het te onderhouden areaal een niveau lager uitstralen dan de rest, in dit geval D-niveau. Sommige plekken zijn lager dan het beeldniveau C; dan gaat het bijvoorbeeld om een pad dat op de nominatielijst staat voor renovatie of vervanging. Ook kan de plek zijn beïnvloed door een nabijgelegen bouwlocatie, waardoor af- en aanrijdende vrachtwagens zand morsen in de omgeving, zodat een voedingsbodem voor onkruid worden gecreëerd.'

Achterstallig onderhoud

Druuten wil niet alleen het beeldkwaliteitsniveau van de verhardingen verhogen. Dit jaar maakte de gemeenteraad van Druuten 200.000 euro vrij voor

achterstallig onderhoud in het totale openbaar groen. Damman: 'We hebben opdracht gekregen om dat in te zetten waar nodig. Wij hadden daar als groenbeheer niet op gerekend; we hebben nog geen begroting gemaakt. We zullen in overleg gaan met de raad over nadere instructies. Allicht kunnen wij het geld goed gebruiken. Er is inderdaad genoeg achterstallig onderhoud, zoals de broodnodige vervanging van veel bomen in de verhoogde bakken.'

Achterstand inhalen totale groenonderhoud

De jaarlijkse meerkosten van het totale groenonderhoud bedragen 350.000 euro. Dat is een flink bedrag. 'Dat klopt, maar daaronder vallen ook het schoffelen van zandbakken, snoeien, bijknippen van de kanten, het onderhoud van de plantsoenen en parkjes en het maaien van de bermen,' legt

Damman uit. 'Wij willen namelijk weer terug naar de maaifrequentie die we aanhielden voordat we flink moesten bezuinigen. Door de bezuinigingen maaien we grasstroken rond reflectorpaaltjes nu driemaal per jaar; we willen terug naar viermaal per jaar. De bermen maaien we eenmaal per jaar en daarbij willen we terug naar tweemaal per jaar.

Met alternatieve onkruidbestrijdingsmethoden zal het altijd een beetje 'groener' zijn

We willen op verharding van C- naar B-niveau, zoals het was voordat we moesten bezuinigen

In Druuten-Zuid voert aannemer Dar groen-, grijs- en reinigingswerkzaamheden uit.

LAAT JE GAZON NIET IN DE KOU STAAN!

PRE-WINTER IS NU TE KOOP BIJ ONZE DEALERS

Lees alles over het belang van najaarsbemesting
en onze dealers op www.landscaperpro.nl

Part of AICL

KLAAR OM IN TE STAPPEN

De Roberine F3 klepelmaaier en de R3 kooimaaijer zijn nu ook verkrijgbaar met cabine. Een cabine met veel zicht rondom, veel ruimte voor de bestuurder en perfecte klimaatbeheersing. Verder kunt u rekenen op hoge prestaties, compacte afmetingen, betrouwbare techniek en een gunstige aanschafprijs. Kortom, hij staat voor u klaar. Meer weten? Stuur een mail naar sales@roberine.com of bel 053 4 83 83 22. **The Mowing Company since 1951**

Roberine

Goolkatenweg 65, Postbus 818, 7500 AV Enschede, Nederland. Tel.: +31 (0)53 4 83 83 83, Fax: +31 (0)53 4 83 83 33, e-mail: info@roberine.com
Roberine maakt samen met Conver, Herder, Precision Makers en Votex deel uit van Dutch Power Company.

Onderaannemer Van Raaij groenverzorging bestrijdt onkruid op verhardingen met de Air Variator van Weed Control.

De keuze voor onkruid- bestrijdingsmethoden laten we aan de markt over

Jörgen Damman, groenbeheerder gemeente Druten:
'De aannemer voldoet aan de gestelde beeldkwaliteit;
we gaan met deze partij verder.'

Kortom, we hadden het de afgelopen jaren financieel niet breed. We zouden met die 350.000 euro extra voor het totale groenonderhoud de achterstand kunnen inhalen en het groen op beeldniveau B kunnen onderhouden.'

Verwachtingsmanagement

Damman ervaart geen druk door alle commotie over het openbaar groen, die klaarblijkelijk tot de politiek is doorgedrongen. Hij reageert nuchter: 'We willen de achterstand inhalen in het totale openbaar groen vanuit intrinsieke motivatie - net zoals we een beeldniveau hoger ambiëren op verhardingen. Voor alle duidelijkheid: het groen is niét door zijn ondergrens gezakt. Bij de commotie gaat het vooral om een acceptatiekwestie: zo gelikt als vroeger zal het nooit meer worden. Dat vindt de burger soms moeilijk te aanvaarden. Daar komt nog eens bij dat het met het verbod van chemie op verhardingen altijd een beetje 'groener' zal zijn. We moeten dus allemaal onze verwachtingen wat bijstellen. We doen als gemeente ons best om de verwachtingen realistischer te maken en leggen zo veel mogelijk uit. De aannemer doet zijn best. Maar in de praktijk blijkt dat je met de brander niet te dicht bij particuliere hagen moet komen, omdat ze kunnen beschadigen, en ook niet bij obstakels, omdat daar de verf vanaf kan branden.'

Tevreden over de aannemer

Denkt de gemeente na over andere alternatieven om dit te verbeteren, zoals het kiezen voor heet water? 'Nee, we zijn tevreden over Dar. We laten de keuze voor onkruidbestrijdingsmethoden over aan de marktpartijen. Zij en hun onderaannemende partijen hebben een bestaand machinepark en hebben bepaalde investeringen gedaan. Wel volgen we de ontwikkelingen en kunnen we bijvoorbeeld eisen stellen aan de ecologische footprint van de te gebruiken machines. De aannemer voldoet met zijn methode aan de gestelde beeldkwaliteitseisen; daar gaat het om. Wij gaan in de toekomst met Dar verder', aldus Damman.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6934

De opmars van siergras

Grassen zijn sterk, hebben weinig onderhoud nodig en hebben een hoge belevingswaarde

Cortaderia selloana 'Pumila'

Het laatste decennium is er een interessante ontwikkeling te zien in de toepassing van vaste planten in de openbare ruimte. In het kielzog hiervan worden ook grassen steeds vaker gebruikt. De voordelen mogen duidelijk zijn: grassen zijn sterk, behoeven relatief weinig onderhoud en hebben een hoge belevingswaarde. Daarnaast zijn ze gemakkelijk te combineren met andere planten. Een rondje langs de (gas)velden...

Auteur: Ronald Houtman

Foto's: Plants and Pictures

Gras is een ruim begrip; daarom eerst maar wat grenzen stellen. In principe worden alle soorten die tot de grassenfamilie (*Poaceae*) behoren, grassen genoemd. Planten als *Carex*, *Schoenoplectus* en *Scirpus* behoren tot de cypergrassenfamilie (*Cyperaceae*), *Juncus* en *Luzula* behoren tot de russenfamilie (*Juncaceae*); dit zijn dus geen grassen. Wel tot de grassenfamilie behoren de bamboes. Deze hebben echter zo'n verschillende toepassing en wijken als plant zo veel af van de 'echte' grassen, dat ze hier buiten beschouwing worden gelaten. Grassen behoren tot de meest wijdverspreide planten ter wereld en komen voor van het Noordpoolgebied tot op Antarctica en van hoge bergtoppen tot in de zee. Volgens schattingen zijn grassen het hoofdgewas in een kwart van alle vegetaties op aarde. Denk maar aan de pampa's in Zuid-Amerika, de steppes in Rusland en Afrika en de prairies in Noord-Amerika: duizenden vierkante kilometers groot, hoofdzakelijk bestaand uit grassen. De grassenfamilie is dan ook zeer groot en bestaat uit circa 10.000 soorten, verdeeld over een kleine 700 geslachten. Naast de siergrassen zijn er ook veel belangrijke nutsgewassen in deze familie te vinden. Denk maar aan gerst, rogge, tarwe, mais, rijst, suikerriet etc. Zonder grassen zou de wereld er heel anders uitzien!

Openbaar groen

Als we vervolgens kijken naar de toepassing van grassen in de openbare ruimte lijkt dat allemaal niet zo belangrijk. Maar ook in ons vak spelen grassen een steeds grotere rol. Dan hebben we het niet over gazons in parken of over sportvelden, maar over moderne beplantingen. In het kielzog van de populariteit van vaste planten in de openbare ruimte worden ook grassen steeds vaker toegepast. En ook hier is het de grote variatie in soorten die de toepassingsmogelijkheden zo uitgebreid maken. Op basis van de toepassingsmogelijkheden kunnen grassen globaal in drie groepen worden verdeeld: de solitair en in kleine groepen toepasbare grassen, de grassen voor grotere groepen en kleine(re) plantvakken en de grassen die in grote plantvakken kunnen worden toegepast.

Standplaats en verzorging

De meeste grassen houden van een niet te natte

standplaats in de volle zon of halfschaduw. Ook is het belangrijk dat de bodem voldoende gedraineerd is. Zeker in Nederlandse kwakkelwinters is een teveel aan vocht rond de wortels terwijl de plant eigenlijk in rust is, funest. Dit geldt vooral voor *Cortaderia*, *Festuca*, *Molinia* en *Stipa*, wat niet wil zeggen dat andere grassen er wel goed tegen kunnen. Uiteraard moet *Phragmites australis* wel vochtig tot nat staan. Qua grondsoort kunnen de grassen alles goed hebben, uitgezonderd zware (zee)klei. Op moeilijkere gronden is bodemverbetering sowieso aan te bevelen, niet alleen voor de grassen, maar ook voor andere aan te planten gewassen.

Als plantvakken nog niet zijn dichtgegroeid, moet de bodem onkruidvrij worden gehouden; als de grassen de bodem volledig bedekken, zal dit waarschijnlijk niet meer nodig zijn. De uitgebloeide bloempluimen kunnen tot na de winter in de

bepanting blijven. Omstreeks februari/maart kunnen de pluimen handmatig of met een maaibalk uit de planten worden verwijderd.

Grote plantvakken

Voor de meeste groenbeheerders en ontwerpers zijn de soorten in deze groep het belangrijkste, maar deze groep is niet bijster groot. Drie grassen met een ietwat beperkte toepasbaarheid zijn *Ammophila arenaria* (helm), *Leymus arenarius* (zandhaver) en *Phragmites australis* (riet). Eerstgenoemde is onmisbaar in het duinlandschap aan de kust. Helm en zandhaver kunnen veel droogte verdragen en zorgen ervoor dat het duinzand minder gemakkelijk wegwaait. Daarbij heeft het loof van beide soorten een mooie blauwgrijze kleur. Houd er wel rekening mee dat deze planten zich verspreiden door lange wortelstokken en hardnekkig kunnen zijn op plaatsen waar ze niet gewenst zijn.

Molinia caerulea 'Dauerstrahl'

Cortaderia selloana 'Pumila'

Ook riet hoeft geen verdere introductie. Het is een oer-Nederlandse oeverplant, met een hoge ecologische waarde en nagenoeg onmisbaar in natuurlijke beplantingen van parken, buitenplaatsen en oevers in een landelijke omgeving. Riet is een belangrijke plant om de biodiversiteit in natuurgebieden te vergroten.

De meeste grassen houden van een niet te natte standplaats in de volle zon of halfschaduw

Twee grassen die ook prima in een stedelijke omgeving kunnen worden toegepast, zijn *Deschampsia cespitosa* en *Pennisetum alopecuroides*. Ruwe smele (de Nederlandse naam van *Deschampsia cespitosa*) is eveneens een soort die in ons land in het wild voorkomt. De plant heeft relatief fijn, donkergroen loof en bloeit met zeer fijne pluimen. Bloeiende planten worden niet veel hoger dan 1 m, wat ze prima geschikt maakt voor grootschalige toepassing. De bloempluimen zijn grijsig groen tot geelgroen, afhankelijk van de gekozen cultivar. In het najaar kleuren ze vaak geel (bruin), wat het najaarsgevoel versterkt. De meest toegepaste cultivar is 'Goldtau', maar ook 'Bronzeschleier' en 'Northern Lights' worden regelmatig gebruikt.

Pennisetum alopecuroides of lampenpoetersgras is waarschijnlijk het meest toegepaste gras in de openbare ruimte. De kenmerkende zachte, dikke aren die massaal verschijnen op de grote pollen donkergroene bladeren kunnen we tegenwoordig in vrijwel iedere gemeente aantreffen. De soort *P. alopecuroides* wordt circa 1,25 m hoog. In praktijk wordt meestal gekozen voor de cultivar 'Hameln'. Deze groeit circa 25 cm lager dan de soort. 'Little Bunny' wordt slechts half zo hoog, maar groeit dus ook minder krachtig en is daardoor iets minder geschikt voor toepassing in grote plantvakken.

Grotere groepen en kleine(re) plantvakken

Grassen die geschikt zijn voor deze toepassing vormen duidelijk de grootste groep. Vanwege de enorme keuze wordt hier een beperkt sortiment aangestipt. Een gras dat bijna net zo populair is als *Deschampsia cespitosa* is *Calamagrostis acutiflora* (struisgras). Typisch voor *Calamagrostis* is dat de planten aanvankelijk vrij steil omhoog groeien en dat de donkergroene bladeren pas later in het seizoen wat meer gaan overhangen. De bloempluimen komen duidelijk boven het loof uit. Aanvankelijk zijn ze slank, later waaieren ze uit en zijn ze breder en zeer fijn van structuur. De twee meest toegepaste cultivars zijn 'Karl Foerster' (mooie strakke groeiwijze en donkergroen blad) en 'Overdam' (vrijwel gelijk aan 'Karl Foerster', maar met bladeren die crèmekleurig gestreept zijn in de lengterichting). Eveneens polvormig en zeker in het voorjaar met een vrij strak opgaande groeiwijze zijn de cultivars van *Panicum virgatum*, hoewel er wel wat verschil is tussen de diverse cultivars. Bekende en regelmatig toegepaste cultivars zijn 'Heavy Metal' (circa 1,5 m hoog met een steil opgaande groeiwijze en opvallend blauwgroen blad dat roodachtig kleurt in de herfst), 'Northwind' (als 'Heavy Metal', maar zo mogelijk nog strakker opgaand, bladeren geel (oranje) kleurend in de herfst), 'Prairie Sky' (circa 1,2 m hoog met intens blauw loof, maar minder sterk groeiend dan 'Heavy

Stipa gigantea

Metal'; minder geschikt voor vochtige locaties) en 'Shenandoah' (circa 1,2 m hoog met rood getint blad dat diep purperrood kleurt in de herfst, minder strak opgaand groeiend dan de andere cultivars).

Zeer geschikt voor toepassing in kleine(re) plantvakken is *Hakonechloa macra*. Deze van origine Japanse soort heeft geen Nederlandse naam, maar de wetenschappelijke naam betekent 'het zachte gras van de berg Hakone'. En dat klopt: de relatief brede bladeren voelen zacht aan en de sierlijke wijze waarop de bladeren over elkaar gerangschikt liggen, nodigt uit om het gras te aaien. De planten hebben één of enkele seizoenen nodig om zich te settelen, maar daarna zullen ze mooi dicht groeien. Er zijn verschillende cultivars; naast de groenbladige soort wordt de geelbonte cultivar 'Aureola' het meest toegepast. Hij houdt van een vrij vochtige plaats in de halfschaduw.

In tegenstelling tot *Hakonechloa*, dat een vullend karakter heeft, is *Molinia* (pijpenstrootje) juist een polvormig groeiend gras, uitzonderingen daargelaten. Vanuit een ronde pol bladeren groeien lange, ijle bloempluimen. Gewoonlijk worden de cultivars van twee soorten gekweekt, *Molinia arundinacea* en *M. caerulea*, waarbij *M. arundinacea* soms als ondersoort van *M. caerulea* wordt beschouwd. *M. caerulea* wordt circa 1 m hoog, terwijl *M. arundinacea* tot meer dan 2 m hoog kan worden. Goede cultivars van *M. arundinacea* zijn 'Karl Foerster' (circa 2,1 m hoog, met goudbruine bloempluimen die in de herfst geel kleuren) en 'Windspiel' (circa 2,1 m hoog, met ijle pluimen die bij de geringste wind zachtjes wiegen; het blad kleurt zachtgeel in de herfst). Goede cultivars van *M. caerulea* zijn 'Moorhexe' (circa 90 cm hoog, met een steil opgaande groeiwijze en smalle donkerbruine pluimen) en 'Variegata' (circa 90 cm hoog, breed polvormig groeiend met crèmebont blad, rijkbloeiend).

Calamagrostis acutiflora 'Karl Foerster'

Phragmites australis

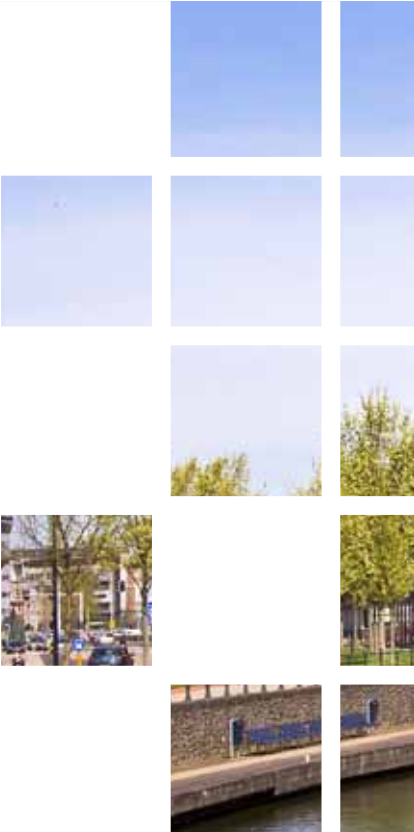
ACHTERGROND

Veel lager, maar vanwege de fraaie loofkleuren toch zeer bruikbaar, is *Festuca*. Het gaat vooral om cultivars van *F. glauca*, zoals 'Blaufuchs', 'Casblue' (Intens Blue) en 'Elijah Blue'. Uit de namen is al af te leiden dat het zeer smalle blad van deze siergrassen intens zilverachtig blauwgrijs is. De planten worden gewoonlijk circa 25 cm hoog en groeien polvormig. Door de beperkte grootte en polvormige habitus zijn de planten goed geschikt om in kleinere groepen te worden toegepast, bij voorkeur op A-locaties.

Een soort die de laatste jaren steeds meer wordt gebruikt, is *Stipa tenuissima*. De bladeren hiervan zijn zeer smal en grijsgroen. Ze vallen niet erg op, in tegenstelling tot de bloempluimen. Deze zijn vederachtig vertakt en zien er niet alleen zacht uit, maar voelen ook zacht aan. Ze zijn licht crème-bruin en blijven ook uitgebloeid lang aan de plant. *S. tenuissima* en de nauwelijks hiervan te onderscheiden cultivar 'Ponytails' houden van een relatief droge en zonnige standplaats. Het zijn grassen die geschikt zijn voor specifieke beplantingen en zeker niet overal makkelijk kunnen worden toegepast. Andere, hier niet verder toegelichte grassen voor grotere groepen en kleine(re) plantvakken zijn *Helictotrichon sempervirens*, *Imperata cylindrica* 'Red Baron' en *Koeleria glauca*.

Solitair of in kleine groepen

Een beetje tussen deze en de vorige groep in zitten de vele cultivars van *Miscanthus*. Gewoonlijk zijn dit forse, polvormig groeiende, soms iets uitstoevende grassen. Ze kunnen weliswaar in plantvakken worden toegepast, maar in praktijk worden ze meestal solitair of in kleine groepen aangeplant. *Miscanthus giganteus* doet zijn naam alle eer aan; de plant kan circa 3 m hoog worden. Het donkergroene blad hangt sierlijk over en heeft een grijze hoofdnerf, wat deze soort sierlijk maakt. De plant heeft vrij veel warmte nodig om goed te bloeien; in koele zomers bloeit hij slecht of zeer laat in het seizoen. De beige bloempluimen kleuren zilvergrijs bij uitbloeien. De soort met de meeste cultivars is *Miscanthus sinensis*. Afhankelijk van de gekozen cultivar wordt deze soort tussen 1,5 en 2,5 m hoog. De stelen groeien rechtop, maar de bladeren hangen sierlijk naar beneden. De bladkleur varieert van heldergroen tot donkergroen (al dan niet met grijze hoofdnerf) of geel- of witbont. De bloempluimen zijn bruinrood tot zilvergrijs. Goede cultivars zijn 'China' (circa 1,8 m hoog met donkergroen blad, koperkleurig rood verkleurend in de herfst en roodbruine bloempluimen), 'Kleine Silberspinne' (circa 1,8 m hoog, smalbladig, rijkbloeiend met zilvergrijze bloempluimen die iets roodachtig zijn aangelopen), 'Malepartus' (oude cultivar, tot circa

KYBYS geeft kleur aan uw groen ...

Het openbaar groen welteverstaan. En we combineren dit naar hartelust met rood, grijs, blauw.

Omdat het niet alleen om groen gaat, maar omdat onze omgeving een rijkgeschakeerd palet van kleuren is; de buitenruimte herbergt immers meerdere functies. De ingenieurs en adviseurs van KYBYS weten infrastructuur, natuur en water samen te voegen tot een haalbaar ontwerp. Afgestemd op de wensen van de gebruiker. En met respect voor de toekomst.

KYBYS
ingenieurs en adviseurs
info@kybys.nl - www.kybys.nl

> **Vestiging Boxtel**
Bosscheweg 107-8
Postbus 371 - 5280 AJ Boxtel
+31 (0)411 678 055

> **Vestiging Heemstede**
Herenweg 115
2105 MG Heemstede
+31 (0)411 678 055

Sterk in teamwork

www.smitsrinsma.nl

De ingenieurs van de buitenruimte

SmitsRinsma
Adviseurs groenvoorziening en terreininrichting

Pennisetum alopecuroides 'Hameln'

BOOMROOIERIJ

Van Weert Rondhout B.V.

De beste kwaliteit voor een eerlijke prijs!

Voor info bel of mail!

T: 0413 - 22 41 00 / info@vanweertrondhout.nl

- Bomen / beplantingen rooien
- Bomen snoeien
- Verhuur verreiker met zaagkop
- Stobben frezen
- Klepelen takhout / begroeiing
- Transport groenafval en gras
- Groenrecycling
- In- en verkoop stamhout

Heideweg 3, 5472 LC Loosbroek

Telefoon +31(0)413 - 22 41 00 • info@vanweertrondhout.nl

www.vanweertrondhout.nl

Panicum virgatum 'Northwind'

Hakonechloa macra 'Aureola'

ACHTERGROND

ende planten zijn een imposante verschijning indien in een gazon of border geplant. Maar ook in kleine groepen komt dit gras goed tot zijn recht. De dikke beigekleurige pluimen staan duidelijk boven het donkergroene loof en dragen bij aan het imposante karakter van de planten. Naast de soort is 'Pumila' de meest gebruikte cultivar. Met een maximale hoogte van circa 2,4 m blijft 'Pumila' iets kleiner dan de soort. Het blad is wat meer grijs-groen en 'Pumila' is iets beter winterhard. De vrij nieuwe cultivar 'Evita' is met een hoogte van circa 1,8 m nog iets compacter en bloeit nog rijker dan 'Pumila'.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6921

2,1 m hoog, bloempluimen purperrood), 'Rotsilber' (circa 1,8 m hoog, heldergroen blad dat in de herfst oranje-rood kleurt en rozeachtig rode bloempluimen), 'Zebrinus' (circa 2,1 m hoog met heldergroene bladeren die in de breedte geel gestreept zijn) en 'Gold Bar' (een uitzondering in het sortiment, die circa 90 cm hoog wordt; bladeren net als bij 'Zebrinus' in de breedte geel gestreept).

Pennisetum alopecuroides of lampenpoetsersgras is waarschijnlijk **het meest toegepaste gras in de openbare ruimte**

Een gras dat de laatste jaren enorm aan populariteit heeft gewonnen, is *Stipa gigantea*. Vanuit een forse pol donkergroen loof groeien circa 2,5 m hoge losse bloempluimen. Aanvankelijk zijn deze grijs-groen, maar bij rijpen kleuren ze geelbruin. De plant bloeit al in juni, relatief vroeg in het seizoen, maar de bloempluimen blijven zeer lang in de plant aanwezig. Hij houdt van een wat drogere bodem en een zonnige standplaats.

Tot slot aandacht voor het ultieme solitaire gras: *Cortaderia selloana*, pampasgras. Volwassen bloei-

Miscanthus sinensis 'Rotsilber'

Oude *hydroseeding*-oplossing uit wegen- en landbouw in nieuw jasje voor aanleg van groene daken

Opgespoten mulchlaag beschermt sedumstekken tegen wind- en watererosie, uitdroging en vogels

Het inzaaien van zaden tegen hellingshoeken zoals steile taluds of heuvels, of achter een brede sloot, wordt in de wegenbouw vaak gedaan door middel van hydroseeding: hydraulisch zaaien. Een mengsel van water, zaden (vaak voorgekiemd) en eventueel kiemversneller, kunstmest of houtmulch wordt dan in een dunne laag over het zandlichaam gespoten. Sinds een paar jaar neemt de hydroseeding-techniek ook een vlucht bij het aanbrengen van sedumstekken voor groene daken.

Auteur: Santi Raats

Voorheen werden sedumstekken zonder mulchlaag aangelegd. Tegenwoordig is er een trend in opkomst waarbij de stekken van een paar vierkante centimeter handmatig worden uitgestrooid, waarna de hydroseeder hier een groene laag van mulch, meststof en water overheen spuit om het sedum zo snel en goed mogelijk te laten aanslaan. Eigenlijk is dit hydroseeden zonder zaden.

Het aanbrengen van het substraat waarin het sedum gaat groeien, kan op meerdere manieren: met de hand, geblazen (het substraat zit dan in een silotruck) en uit bigbags. Na het aanbrengen wordt het nog met een hark gelijkmatig verdeeld. Dit 'blazen' gebeurt niet met de hydroseeder.

Wind- en watererosie

Nigel Droog, technical sales representative van Nophadrain, specialist in de aanleg van extensieve groene daken: 'In de praktijk zag men dat er veel uitval was onder de sedumstekken; ze werden door windstoten van het dak af geblazen of door regenwater van het dak af gespoeld. Nophadrain, maar ook andere aanbieders kwamen uit bij de hydroseeding-techniek, die al jarenlang in de wegenbouw en in de agrarische sector wordt toegepast. Vooral in Duitsland is hydroseeding een groeiende markt bij de aanleg van groene daken. Je kunt daarbij denken aan de daken van scholen, verzorgingstehuizen en multifunctionele ruimten.'

Het fijnere werk

In 2015 kocht Nophadrain een kleine hydroseeder, waarmee als eerste op de campus van de NHL Hogeschool in Leeuwarden een sedumdak van 1200 vierkante meter werd aangelegd. 'Hij is snel gevuld en wendbaar, waardoor we snel kunnen werken', aldus Droog. 'Hij is vooral geschikt voor het fijne werk, waarbij de sedumstek handmatig wordt aangelegd. Door handmatig te werken, kun je de stekken beter verdelen.'

De machine

De hydroseed-machine is ontwikkeld in Amerika, waar hydroseeden al jaren wordt toegepast. 'De kennis en kunde van de leverancier was de

voornaamste reden om deze machine aan te schaffen', legt Droog uit. 'Ook het kleine formaat van de machine speelde een belangrijke rol. De laatste jaren wordt het steeds moeilijker om met grote vrachtwagens en machines dicht bij een nieuwbouwproject te komen. We moeten vaak in binnensteden werken en daar wordt het alsnog dichter bevolkt en dus dichter bebouwd. Doordat de machine op een trailer staat, kunnen we hem makkelijk in kleine straatjes neerzetten en op de werkplaats laten staan.'

De machine heeft een capaciteit van 2100 liter water, dat met mulch gemengd is. Dat komt overeen met circa 600 vierkante meter aan dak dat kan worden begroend. De machine is dan wel klein, maar de motor is krachtig. Droog: 'We hebben gekozen voor een dieselmotor die krachtig genoeg is om zelfs gebouwen van zo'n veertig meter hoog te kunnen bereiken.'

Aanbrengen

Nophadrain levert de materialen en staat de opdrachtgever, hovenier, wegenbouwer of grootgroenvoorziener bij bij de aanleg van het sedumdak. 'We leveren het sedummengsel en de hydroseeder-machine met een tankinhoud van 2000 tot 3000 liter water. Wanneer de machinist van de hydroseeder de machine naar het project heeft getransporteerd, geeft hij instructies en legt hij uit hoe er gedurende het project te werk wordt gegaan', vertelt Droog. 'Bijvoorbeeld: hoeveel stekken moeten er verdeeld worden? Hoe dik moet de mulchlaag zijn? Ook helpt hij de opdrachtgever, hovenier of groenaannemer bij het aanbrengen van het hydrosedum. We willen de klant zo veel mogelijk ontzorgen, zodat we het beste resultaat behalen en beide partijen tevreden zijn. Ook houden we ons aan de veiligheidsvoorschriften, zoals valbeveiliging; we zorgen ervoor dat iedereen ze opvolgt. We hebben onze machinist zo opgeleid dat de installatie veilig gebeurt en eventuele val-

kuilen gemeld worden.'

Droog legt uit over het werkproces: 'Eerst leggen we rasters op het dak, om erosie van het bodemsubstraat te voorkomen. Daarna spuiten we het bodemsubstraat op het dak met de hydroseeder. Vervolgens wordt in de tank 20 tot 25 kilo aan mulchbalen vermengd met water. De machine draait 30 tot 45 minuten, totdat het mengsel geen klonten meer bevat. Ondertussen strooit de aannemer of hovenier ongeveer 120 gram sedumstekken per vierkante meter uit. Zodra dit is gebeurd, rol ik de slang met verdeelkop vanuit de hydroseeder op de grond uit, en kan de mulchlaag over het sedumoppervlak gespoten worden. Deze mulchlaag beschermt de sedumstekken tegen wind- en watererosie, snelle uitdroging en tegen vogels: die zien het sedum niet meer liggen onder de mulchlaag en pikken er dus niet naar.'

Nophadrain betreft de hovenier of aannemer zo veel mogelijk bij het proces: 'Hydroseeding moet interessant voor ze worden, dus het is belangrijk om ze zo enthousiast mogelijk te maken.'

Ook hydroseeden mét zaad mogelijk

Bij het hydroseeden van daken en taluds kunnen er meerdere soorten zaden en stekken worden toegepast. Dit kunnen sedumstekken en sedumzaden zijn, maar ook gras-, berm-, bloemen- en kruidenmengsels. Droog: 'Wanneer we zaden opspuiten, mengen we die in de machine met de mulch en het water. Bij het project van het Praktijkgebouw Citavital in Meterik hebben we de sedumstekken zelfs direct gemengd met de mulchlaag. Door de grote hellingshoek van het dak, 45 graden, was het niet mogelijk om eerst de stekken te verdelen en daarna de mulchlaag over de stekken te verdelen. Dan zouden de stekken direct na het aanbrengen van het dak af glijden. Het resultaat was verbazingwekkend. De stekken waren mooi verdeeld en werden optimaal beschermd door de mulch. Zo is het dus geen enkel probleem om daken met een grote hellingshoek van stekken te voorzien.'

Resultaat

Aanvankelijk heeft de mulchlaag een groene uitstraling, maar later lijkt de bovenlaag op hout. 'Het lijkt op droog hout, maar feitelijk is het heel nat. Het sedum kan dus niet verbranden in de zon, maar wel makkelijk wortelschieten. Op deze manier slaat het sedum sneller aan dan na regulier inzaaien van sedumstekken.'

Alhoewel de mulchlaag de opkomst van het sedum bespoedigt, duurt het, afhankelijk van het weer, gemiddeld nog zo'n zes maanden voordat het groene dak er is. 'Het is belangrijk om niet de verwachting te koesteren dat er direct resultaat zichtbaar is. Het opkomen van het sedum heeft tijd nodig. Prijsstechnisch is het wellicht interessanter om plugplanten te kopen, maar de aanlegtijd van twintig tot dertig stuks per vierkante meter is aanzienlijk en scheelt een paar uur met de aanlegtijd van sedumstekken met hydroseeding.'

Project Meterik

Britta Spreeuwenberg, oprichter van het centrum voor persoonlijke ontwikkeling Zentire in Meterik, heeft op een voormalig campingterrein in eigen beheer een ruimte gebouwd voor workshops ecologisch bouwen en feng shui. Het is de bedoeling dat gasten die tijdens de workshops willen blijven overnachten, de oude campingfaciliteiten kunnen gebruiken. Omdat het gebouw als goed voorbeeld dient, heeft het ecologische elementen en organische vormen. Zo loopt het dak, met een hellingsgraad van 45, naar beneden over in het grasveld. 'Zo lijkt het alsof het gebouw in een heuveltje is geplaatst', legt Spreeuwenberg uit. 'Door het dak te bedekken met sedum streven we naar een natuurlijke uitstraling.'

Op 23 mei plaatste Nophadrain rasters op het dak en spoot met de hydroseeder het bodemsubstraat daartussen. 'De rasters voorkomen dat het substraat naar beneden glijdt. Ze kunnen onder aan

De hydroseeder blijft tijdens het werk op de grond staan.

Dak van de Leeuwarden NHL-school.

Boomrooierij Weijtmans

Bert's zevende DAF

Ons wagenpark is door de jaren heen flink uitgebreid

Bomen rooien
Bomen snoeien
Stobben frezen / rooien
Afvoer van snoeihout,
blad en schoffelvuil
In- en verkoop van hout
In-/verkoop van
houtsnippers

Jubilaris met inzet en betrokkenheid

Boomrooierij Weijtmans is specialist in het rooien, snoeien en onderhouden van bomen. Mede dankzij een gezonde kijk op de toekomst en de inzet van haar medewerkers telt Boomrooierij Weijtmans vandaag de dag ruim 30 vaste personeelsleden en is het wagenpark gegroeid tot maar liefst 15 vrachtwagens.

Zeer zeldzaam is het jubilaris van Bert van Son, wiens 50-jarig dienstverband als vaste chauffeur onlangs gevierd is. Wij danken Bert voor zijn geweldige inzet en betrokkenheid bij ons bedrijf, wat zeker mee heeft geholpen in de ontwikkeling van Boomrooierij Weijtmans, een betrouwbaar en succesvol familiebedrijf.

50 Jaar in dienst

Kreitenmolenstraat 175
5071 BD Udenhout

Tel. 013-511 14 83
Fax 013-511 43 73

algemeen@weijtmans.nl
www.boomrooierijweijtmans.nl

ACHTERGROND

Stap 1: drainagedoek

Stap 2: erosiebeschermende rasters

Stap 3: substraat aanbrengen

Stap 4: De hydroseeder is gevuld met mulch en wordt hier gemengd met stekken.

Stap 5: Hydroseeden

Eindresultaat direct na aanleg.

Nigel Droog

een dak worden vastgezet, maar dat was bij ons niet nodig, omdat het dak op de grond rust. Een week erna werden de sedumstekken en de mulchlaag met voedingsstoffen op het dak gespoten.'

Spreeuwenberg is zeer tevreden over de werkwijze. 'Ons dak is 300 vierkante meter; het zou een heel karwei zijn om een substraatlaag van 5 centimeter dik, in totaal zo'n 1600 kuub, met de schop op het dak aan te brengen. Maar ook zouden we een paar weken kwijt zijn geweest om handmatig 20 tot 30 sedumstekjes per vierkante meter te planten. Sedummatten uitrollen was geen optie; die zijn zo zwaar dat we een kraan nodig zouden hebben om ze op het dak te krijgen. De hydroseeding-methode vergt minimale inspanning, is kostentechnisch het meest voordelig en vraagt alleen wat meer geduld. Ons werd verteld dat het drie maanden zou duren voordat we de stekjes zouden zien, ook al zitten we in het groeiseizoen. Maar we zijn nu twee tot drie weken verder en we zien de sedumstekken al door de mulchlaag, die van blauwgroen naar grijs is verkleurd, heen komen. Sommige sedumplantjes staan al mooi in bloei. Het dak is nog niet helemaal dicht en groen, maar dat komt vanzelf.'

Het resultaat in Meterik na twee weken. Opdrachtgever Britta Spreeuwenberg met partner naast de ecologisch gebouwde workshop-ruimte.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6922

MORE THAN CONSTRUCTION

Meedenken en samenwerken met vakbekwame partners voor een succesvolle uitvoering, dat is geen probleem voor onze specialisten. Vorig jaar ging de titel 'Boomproject van het Jaar 2016' naar De Pannekoekendijk in Zwolle en dit jaar zijn we weer genomineerd voor 'Boomproject van het Jaar 2017'. Jaren van voorbereiden, overleggen en meedenken, wordt beloond met een nominatie voor het project Het Witte Lint langs de N348 in Zutphen.

Daar zijn we trots op!

Bezoekadres Schoorstraat 23 - 5071 RA Udenhout

WWW.UDENHOUT-TREES.NL

Professionele plantconcepten: onderhoudsarm, natuurlijk en kleurrijk

Soortechte kwaliteitsplanten en onkruidarme, duurzame beplantingsconcepten geven het openbaar groen een kleurrijk en belevenisvol karakter. Dankzij uitgebalanceerde plantconcepten zijn bestrijdingsmiddelen, wekelijks schoffelen én extra beregening in droge periodes niet nodig.

Maximale beleving met minimaal onderhoud!

- snelle dichtgroei
- eenvoudig in onderhoud
- duurzaam gekweekte planten
- lage beheerkosten

lageschaar
vaste planten

0543 - 451 084
info@lageschaar.nl
www.lageschaar.nl

PRAIRIE GARDEN

fleur Robuste®

Fleur d'ansante®

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

Over het groene geloof

“Stad en Groen” stond voor de vakantie weer eens in het teken van een onderwerp dat onze sector al jaren bezig houdt: onkruid en de bijbehorende technieken om dit te bestrijden. Als u mij een beetje volgt weet u mijn mening over dit thema. Selectieve chemische bestrijding (nu noemen we het beheersing) zal voor mij de beste, goedkoopste, effectiefste en milieuvriendelijkste methode blijven. Daar brengen mij geen special editie vol met prachtige machines en zelfs een eigen h2O-concept van af. Tegelijkertijd besef ik dat ik met deze mening tot een minderheid ga behoren. Maar daar lijd ik niet onder. Sterker nog, ik ben trots om tot een minderheid te behoren.

Ik vertik het gewoon om mee te huilen met de mensen die denken dat we als mensheid ten onder gaan aan 0,3 liter glyfosaat per vierkante kilometer verharding. Het benauwt mij eerder dat het groene geloof een nieuwe religie voor de mensheid aan het worden is. Omdat de afgelopen decennia een bezielend verband in onze maatschappij is gaan ontbreken worden we momenteel massaal vegetariër en zijn we vanuit hartje Amsterdam met een joint tussen de lippen gaan roepen dat het helemaal verkeerd gaat.

Moeten we dan het milieu en onze leefomgeving dan maar bevuilden? **Verre van dat**

Inmiddels zijn deze dogma's overgenomen door weldenkende mensen die met de poten in de klei staan. Vanuit commercieel oogpunt kan ik dat nog wel accepteren. Maar die machinehandelaar die in 2012 bijna huilend op een podium stond te vertellen dat chemische bestrijding zo slecht was voor onze kinderen en kleinkinderen begrijp ik nog steeds niet. Waarom niet? Wel, om het feit dat hij mij na afloop benaderde of ik onze 12 Weed-IT's bij hem wilde laten keuren. Want hij had ook een keuringsstation voor onkruidspuiten. Spuiten waarmee ik dat 'verderfelijke gif' op straat bracht. Ach ja, als we er maar geld aan kunnen verdienen. Dan verkopen we van alles wat duurzaam en milieuvriendelijk is, en maken daar een passend huilverhaal bij.

Nee, geef mij dan maar Trump. Die hekelte al die onzin en stapte gewoonweg uit het klimaatakkoord van Parijs. Wat een lef. Wat een realiteitszin. Ik besef dat ik ook hiermee mijzelf weer in een minderheidskamp plaats. Maar, dat scheelt mij niks, dat weet u inmiddels. Of ik dan zo'n enorme Trump-fan ben? Qua lifestyle, moraal en twitterretoriek heb ik niet zoveel met hem. Maar een realist die gewoon minstens zoveel lak heeft aan dat nieuwe groene geloof als aan de radicale islam: ja, dat mag ik wel.

Moeten we dan het milieu en onze leefomgeving dan maar bevuilden? Verre van dat. Als gelovige traditionalist en groot natuurliefhebber vind ik dat wij deze aarde als rentmeesters moeten bebouwen en bewaren. Daar past geen moedwillige vervuiling bij. Daar past geen kapitalisme in die voortkomt uit een onbegrensde liberale marktwerking. Daar past liefde voor de schepping in en zuinig omgaan met flora-en fauna.

En daar zijn we ook mee bezig met z'n allen. De watergangen, lucht en bodem-elementen zijn vele malen schoner dan in de jaren 80 van de vorige eeuw. Maar ik weiger dat toe te schrijven aan de milieugekkies van de 21e

eeuw. En al helemaal niet aan ene Al Gore, die hier ooit in Amerika over begon, een film produceerde en zelf rondjes bleef vliegen in een kerosinemachine van jewelste. Ik schrijf het ook niet toe aan een overheid die diesels van de Maasboulevard weert op straffe van torenhoge boetes maar wel een oceanstomer laat afmeren langs diezelfde Maas. Een schip dat net zoveel CO2 uitstoot als 85.000 auto's. Ik weiger dat te begrijpen.

Ik dank het aan al dan niet gelovige mensen die buiten wonen en werken en serieus nadenken hoe ze rentmeesterschap en moraal laten samenvloeien in hun dagelijkse levenshouding. En dat heeft niets met de nieuwe groene religie te maken.

Wilco Boender
Commercieel Manager
Verheij Integrale groenzorg

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6935

Sportontmoeting in Vinex op ramkoers?!

De hoeveelheid benodigde speelruimte is afhankelijk van de kinderdichtheid

Vinex-wijken worden geroemd en verguisd; je houdt ervan of vindt het helemaal niets. In een speelruimteanalyse voor een hele stad kwam ook een Vinex-wijk aan de beurt. Naar aanleiding van de resultaten van de analyse voelde OBB de behoefte om aanvullend een soort conclusie te geven. Hoewel niet hiervoor gevraagd, willen we graag bijdragen aan de inzet die al wordt geleverd door verscheidene (oprecht betrokken) medewerkers van die gemeente. En natuurlijk hopen we uiteindelijk aan het speelgenot en opgroeien van de kinderen/jeugd/jongeren bij te dragen.

Auteur: Johan Oost (OBB Speelruimtespecialisten)

Na de speelruimteanalyse voor de hele stad en de gesprekken met de projectleiders en wijkmanagers van met name de naastgelegen Vinex-wijk, blijkt er een complexe situatie te zijn ontstaan.

De hoeveelheid benodigde speelruimte is afhankelijk van de kinderdichtheid en de ruimtelijke opbouw van een wijk. Hoe minder kinderen en hoe meer informele speelruimte, des te minder formele speelplekken er nodig zijn. Het formele spelen is dan slechts nodig als aanvulling op de informele mogelijkheden. Daarnaast speelt het 'mogen

spelen' een rol. Kinderen van ouders die hun kind zelf op pad laten gaan, hebben meer speelruimte dan kinderen die dat niet mogen. Ook de buurtbewoners bepalen mee en kunnen kinderen laten spelen of steeds wegsturen. Zo kan er voldoende speelruimte zijn, maar spelen de kinderen er niet omdat dat niet mag. In een dergelijke situatie is het beter om te investeren in onderzoek waarom dit niet mag dan in grotere of betere speelplekken. In de betreffende Vinex-wijk is de kinderdichtheid het dubbele van het gemiddelde in de stad en daarnaast is ook de woningdichtheid groot.

Hierdoor is er weinig fysieke ruimte (over) om te spelen. Voor nul- tot achtjarigen gaat dit nog goed. Zij hebben minder ruimte nodig en worden over het algemeen getolereerd door de omgeving. En voor hen zijn er veelal wel speelplekjes opgenomen in de speelruimteplanning.

Vanaf acht jaar gaat het mis. Werd er eerst gedacht aan het 'meegroeien van de speelruimte' met de ontwikkeling van het kinderaantal, ondertussen is wel duidelijk dat dit niet werkt. De ruimten zijn te klein voor grotere en hogere toestellen en boven-

5 min. leestijd

ACHTERGROND

het kader van een gezonde sociale en fysieke ontwikkeling.

De knelpunten grof samengevat

De onderzochte gemeente legt de lat voor de gehele stad hoog. In de Vinex-wijk wordt de zelfopgelegde speelruimtenorm echter zelden gehaald. Als de norm voor nul tot en met vijf jaar in weinig wijken wordt gehaald, hoe zinvol is het dan om deze norm te hanteren? Kan er dan niet beter meer aandacht gaan naar de informele speelruimte, die eenvoudig is te verbeteren, en naar het beter gebruikmaken van bestaande plekken? De kwaliteitsaspecten en informele speelruimte krijgen bovendien weinig aandacht, waardoor veel inrichtingen niet de speelmogelijkheden hebben

In de betreffende Vinex-wijk is de kinderdichtheid het dubbele van het gemiddelde in de stad

dien wonen er nog steeds zo veel kleine kinderen dat die plekken voor hen nog nodig blijven. Dit leidt tot te volle, voor geen enkele leeftijdsgroep goed functionerende plekken, met veel conflicten over het gebruik. Door alle verdere woningbouw bestaan de grotere ruimten ondertussen alleen nog maar uit parken en grote groenstroken, waar de grond niet geroerd mag worden om verschillende redenen (archeologie, kabels en leidingen, waterwinning, licht vervuilde grond en architectonische afspraken).

Gunnen we onze jeugd de ruimte die we zelf hadden?

Waar speelden wij toen we tien jaar waren? Waar konden wij voetballen, hutten bouwen, struinen en ontmoeten? En waar moet de jeugd van nu dit doen? En dan te bedenken dat er in de genoemde Vinex-wijk nog ruim 4.000 (!) jongeren zijn die zich ook in deze ruimte willen verplaatsen, er willen ontmoeten en bewegen, wat ook wenselijk is in

die ze zouden kunnen of moeten hebben. De katalysator in deze Vinex-wijk is de economische crisis, die zorgde voor hogere woningdichtheid en meer sociale huur en koop, en daarmee meer kinderen.

We proberen puntsgewijs weer te geven wat er heeft gespeeld of nu speelt:

1) Ongedefinieerde norm. Aan projectontwikkelaars is de 3%-norm meegegeven. Deze norm laat veel ruimte voor interpretatie: 3% waarvan? Dit is terug te zien in de stedenbouwkundige plannen en later ook in de inrichtingsplannen die op verschillende manieren invulling geven aan de norm. De kinderdichtheid is in de Vinex-wijk tweemaal zo hoog als in de rest van de gemeente. Zou er dan niet tweemaal zo veel speelruimte moeten zijn? Daar waar de 3% leidt tot genoeg speelplekken, schieten ze alsnog tekort gezien de gebruiksdruk, wat betreft inrichting en oppervlakte.

2) Inschattingfout bevolkingsontwikkeling.

Bij de speelruimteplanning in de nieuwbouw is uitgegaan van een tijdelijke kinderpiek. Uit kinderaantallen in oudere gedeelten blijkt dat de kinderpiek hoger ligt dan verwacht en tevens dat de kinderaantallen onverminderd hoog blijven. Er komen meer jongeren en er blijven tegelijkertijd ook veel kinderen.

3) Inschattingfout gevolgen kinderdichtheid.

Er is nooit een plan gelanceerd om de tijdelijke kinderpiek op te vangen met fysieke en sociale maatregelen. De problematiek werd op buurniveau gering ingeschat, maar voor alle buurten samen is de problematiek zeker niet gering. Dit blijkt uit vragen en klachten van bewoners en de ontwikkeling van werkzaamheden van de wijkmanagers.

4) Te krappe ruimteplanning. Waar in het stedenbouwkundig plan nog duidelijke stippen en plekken staan, blijkt het inrichtingsplan te krap om echt grote en uitdagende voorzieningen te plaatsen of ruimtevragende activiteiten (zoals voetballen) te kunnen ontplooiën. De speelruimte blijft vaak net te kleine restruimte.

5) Ruimtevragende jongeren. In de onderzochte Vinex-wijk wonen op dit moment circa 2.600 jongeren en dit aantal groeit naar ruim 4.000 jongeren. Gezien de gemeentelijke speelruimtenorm zouden er voor hen 40 sportplekken moeten zijn. Er zijn er nu zestien, waarvan een aantal tijdelijk. Alle parken in de nog nieuw te bouwen delen brengen het aantal op 25 sportplekken. Daarbij is nog niet meegerekend dat de basisschooljeugd, ook circa 3.000 jeugdigen, ook hierop aangewezen is, evenals de duizenden (jong)volwassenen. De vraag is of dit openbaar aanbod voldoende is.

6) Gebrek aan wijkbrede speelvisie. De wijk is buurt voor buurt ontwikkeld, waarbij speel-, beweeg- en ontmoetingsruimte op buurniveau is ingevuld. Opvallend is dat voor oudere jeugd alle buurten verwijzen naar omliggende parken, maar dat de buurt waarin het park ligt alleen uitgaat van de eigen behoefte. Of het park is al uitontwikkeld met een bestaande buurt en krijgt geen aanvullende voorzieningen. Zo zijn parken ingericht vanuit één claim, terwijl er drie liggen. Daarbij komt dan ook nog eens de dubbele kinderdichtheid, waardoor er eigenlijk zes claims zijn!

7) Geen aansluitend beheer. Bij de vervanging van de speeltoestellen wordt op plekniveau gewerkt en niet op buurniveau. Budgetten zitten daardoor vast op toestellen en plekken in plaats van dat ze optimaal ingezet worden om beleid/visie uit te voeren.

8) Verdringing (en rattengedrag?). Doordat het voorzieningenniveau voor sport en bewegen onder de norm is, ontstaat er gebruiksstrijd, met alle gevolgen van dien. Er is bijvoorbeeld verdrin-

WATER VITALISEREN

Zuiveren

Bewegen

Vormgeven

Vitaliseren

Belichten

Aanleggen

Vissterfte in openbare wateren door
zuurstofgebrek, stinkend water, muggenplagen,
overdadige algengroei bij stijgende temperaturen?

AUGA heeft de kennis en levert bewegingspompen en (fontein) beluchters om deze steeds terugkerende problemen op te lossen.

Voor meer informatie
bel 0575-468020 of mail
naar info@auga.nl

Auga ontzorgt!

Winkelskamp 13
7255 PZ Hengelo Gld
T: +31 (0) 575 46 80 20
info@auga.nl

WWW.AUGA.NL

AUGA
Amazing Water

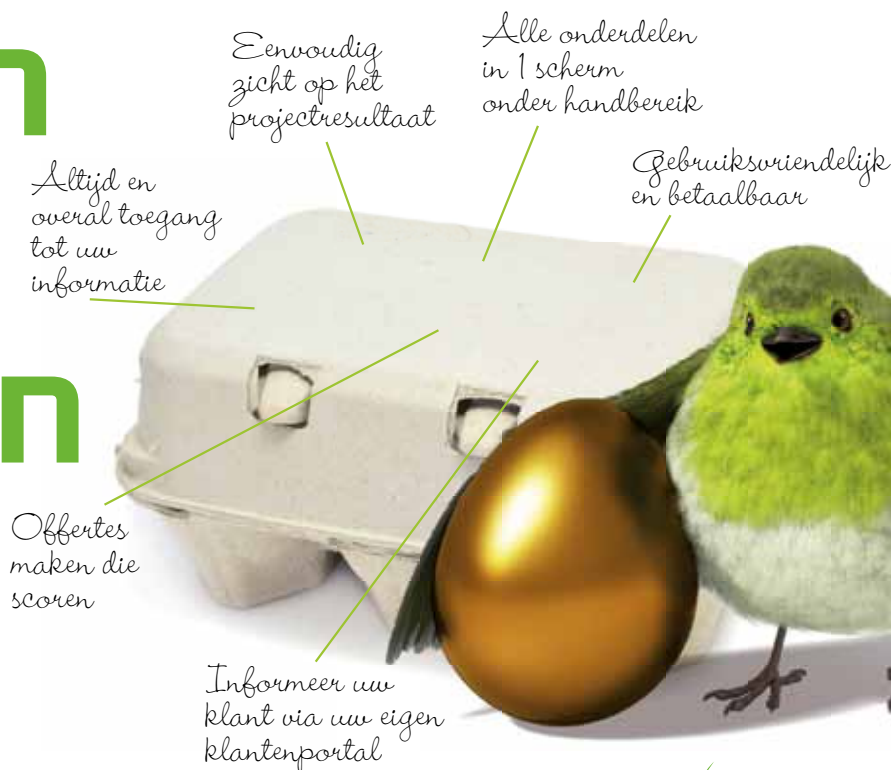
Gouden eieren bestaan

Voor de fijnhovenier tot
groenvoorziener.

Compleet nieuwe software
die u eenvoudig meer grip
geeft op uw bedrijfsvoering.

Powered by

INFO GROEN
GROENE AUTOMATISERING

Eenvoudig
zicht op het
projectresultaat

Alle onderdelen
in 1 scherm
onder handbereik

Gebruiksvriendelijk
en betaalbaar

Altijd en
overal toegang
tot uw
informatie

Offertes
maken die
scoren

Informeer uw
klant via uw eigen
klantenportal

GroenVision

Eenvoudig meer controle

T +31 (0)172 23 54 44 | groenvision.com/hovenier

Johan Oost

ging van zwakkere gebruikersgroepen (kinderen met een handicap, jongere kinderen, minder mondigere jongeren) en voorzieningen worden zo druk gebruikt dat er veel geluidsoverlast, vandalisme en zwerfvuil is. De honden poepen op de informele trapvelden en in de speelruimte van de jeugd, enzovoort.

9) NIMBY. Door overlast op bestaande voorzieningen ontstaat het NIMBY-effect bij bewoners. Dat staat verbeteringen in de weg (samen met het feit dat bewoners een grote stem hebben bij participatie en het dus gewoon niet willen). Nieuwe voorzieningen zijn dan ook kansloos als ze

losstaan van een groter netwerk. Als er één goede plek wordt gerealiseerd, zal die aan zijn succes ten onder gaan. Er moeten grote investeringen op meerdere plekken tegelijk worden gedaan, zodat de gebruiksdruk zich vanaf dag één van nature spreidt.

10) Katalysator participatie. Bij participatie rondom speelruimte (zowel in nieuwbouw als via initiatieven) blijken de volwassenen vaak geleid door eigenbelang en niet door kinderbelang:

- a. NIMBY speelt een grote rol: kleine kinderen zijn oké, maar jeugd en jongeren niet bij mij voor de deur.

- b. Het ontbreekt aan kennis over wat kinderen willen, waardoor steeds weer gekozen wordt voor vlak terrein met kunstgras, en toestellen met beperkte of eenzijdige speelwaarde en weinig relatie met de direct omliggende ruimte (o.a. groen, stoepen, luwe wegen).
- c. Bewoners denken in het nu (veel kleine kinderen) en niet vier jaar vooruit, als hun kind ouder is en meer uitdaging zoekt, terwijl de levensduur van een speelplek tien tot zestien jaar is.
- d. Bewoners denken voornamelijk aan de plek bij henzelf voor de deur en hebben niet het overzicht over de samenhang tussen speelplekken, met als gevolg veel op elkaar lijkende speelplekken en speeltoestellen.

In deze – maar ook veel andere – Vinex-wijken is het dus de hoogste tijd om aan te passen wat er nog valt te redden voor de sport- en ontmoetingsruimte voor jeugd en jongeren. De betrokken gemeente pakt in elk geval de handschoen op!

De katalysator in deze Vinex-wijk is de economische crisis, die zorgde voor hogere woningdichtheid

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6923

Nieuw op Ecomobiel: Park, stad en Land

Dragend op het succes van accugereedschap die de afgelopen jaar een enorme vlucht heeft genomen, zie je dat er een nieuwe generatie ontstaat. De klant is klaar voor elektrificatie, nu nog de inhaalslag van de machinebouwers afwachten. Vooral op het gebied van park, stad, land en in de mechanisatie branche vindt een ware metamorfose plaats, immers kunnen allerlei machines en werktuigen worden geëlektrificeerd. De accutechniek van tegenwoordig geeft voldoende capaciteit om zelfs gehele tractoren elektrisch te kunnen laten rijden. Maar u kunt ook denken aan elektrische zitmaaiers, transporters, machines ten behoeve van golfbaanonderhoud en een scala van bijvoorbeeld accugereedschap, maar ook grotere landbouwmachines zoals shovels.

Naast de markt, omarmen ook de brancheorganisaties het thema elektrisch. Inmiddels heeft

Fedecom, naast Stadswerk, uitgever NWST en aanjager vanuit het aanbod elektrische voertuigen, Frisian Motors, zijn naam verbonden aan de Ecomobiel in oktober in Den Bosch. Dit is al vele jaren "de" beurs voor elektrische mobiliteit en wordt nu breder ingezet met thema's zoals logistiek en mechanisatie & groenvoorziening. Hier zie je als bezoeker eindelijk het gehele gamma aan elektrische voer- en werktuigen en gereedschappen op één platform van a tot z. Naast het Park, stad en land paviljoen kunt u natuurlijk zoals u van de beurs gewend bent voor de thema's personenvoertuigen, transport & distributie, laden & infrastructuur en smart mobility terecht. Meer dan 5.000 bezoekers en 350 exposanten en partners vinden elkaar om kennis en ervaringen te delen en samenwerkingen te starten. Exposanten geven de beurs niet voor niets een 7,5.

Tegelijk met Ecomobiel wordt in de Brabanthallen de Vakbeurs Energie georganiseerd. Dit is hét live B2B-platform gericht op duurzame energie-opwekking en energiebesparing. Een platform boordevol innovaties, lezingen, live demonstraties en waardevolle contacten. Besteed uw tijd goed en efficiënt: bezoek beide vakbeurzen en u bent weer helemaal op de hoogte van alle ins en outs rond Energie en mobiliteit.

Weer helemaal op
de hoogte van **alle**
ins en outs rond
Energie en mobiliteit

Voor meer informatie of deelname mogelijkheden aan het elektrificatie paviljoen neem contact op met Alexe Hartman via 06 - 22 18 09 30 of via alexe@54events.nl.

ECOMOBIEL

10, 11 & 12 oktober 2017
Brabanthallen, Den Bosch

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6954

De klant is klaar voor
elektrificatie, nu nog
de inhaalslag van de
machinebouwers
afwachten

Onderhoud én compostering onder één dak

VGR levert totaalpakket voor groenonderhoud

Gemeenten hebben hun handen vol aan groenbeheer. Goed groenbeheer bestaat niet alleen uit snoeien en zagen, stelt VGR Groep, ook compostering en verwerking vragen de nodige aandacht. VGR Groep is in staat om gemeenten en groenbeheerders volledig te ontzorgen. Het bedrijf levert een totaalpakket van onderhoud én compostering. Hiermee neemt het bedrijf de volledige keten uit handen van de opdrachtgever.

Auteur: Nino Stuivenberg

VGR is een bekende speler in de sport- en golfwereld. Ook de specifieke aanpak van groenbeheer verdient de aandacht. VGR beheert groene buitenruimtes met oog voor de ecologische waarde van het gebied. Het bedrijf heeft de kennis in huis om een totaalpakket aan groenonderhoud te leveren. Arwin Verschoor van VGR legt het uit: 'In de zomerperiode ligt onze focus op het onderhoud van gras en verzorgen we de bodem. Onze aandacht gaat dan met name uit naar sport- en speelvelden. In het najaar richten wij ons op het winterklaar maken van de natuur; dat betekent onder andere snoeien en zagen. De groenrestanten worden vervolgens opgeruimd en verwerkt en het gekapte hout wordt gechipt.'

Circulaire economie

Waar veel groenbedrijven alleen het onderhoud doen, gaat VGR dus nog een stap verder. Verschoor: 'Wij verwerken alle reststromen en waarderen ze op tot compost of biomassa. Wij brengen twee werelden bij elkaar: dienstverlening en verwerking. Zo dragen we bij aan een circulaire economie.' De bodem dient bij werkzaamheden van VGR altijd als basis, aldus Verschoor. 'Onze grootste kracht is dat wij altijd rekening houden met de bodem. Daar zijn wij volledig op ingericht. Als er ergens in de openbare ruimte bodemtechnische problemen zijn, bieden wij een oplossing. Werk uitvoeren is één, maar het is van groot belang om de bodem in goede staat achter te laten. Wij kijken verder en stellen de gebruiker, zoals recreanten, centraal.'

Oplossingen bieden

Gorinchem is één van de gemeenten waar VGR werkzaamheden uitvoert. Paul Busch, inmiddels zeven jaar werkzaam bij de gemeente Gorinchem, legt uit waarom zijn gemeente de samenwerking met VGR is aangegaan: 'Toen ik hier zeven jaar geleden aan het werk ging, lag er een enorme berg groenafval. Onze composteerinrichting was niet meer van deze tijd. Wij moesten daarom een andere oplossing te zoeken.' De gemeente besloot groenrestanten af te voeren naar een recyclingbedrijf, maar bleef wel zitten met een enorme berg nog niet verteerd groenafval. De afvoerkosten voor deze berg waren echter zo hoog, dat de gemeente wederom op zoek moest naar een alternatief. Die zoektocht leidde naar VGR.

VGR verwerkt alle reststromen en waardeert ze op tot compost of biomassa

Efficiëntie

De samenwerking tussen de gemeente Gorinchem en VGR loopt inmiddels alweer twee jaar. Busch: 'Wij zijn met VGR op zoek gegaan naar een oplossing die praktischer en efficiënter was. Zij hebben hierbij ontzettend met ons meegedacht. Wij zaten met een enorme berg onvoldoende verteerd groenafval, die verzadigd was met onverteerd restmateriaal zoals plastic, puin en ijzer. VGR heeft

deze afvalberg op een voor ons zeer efficiënte wijze weten te scheiden en verwerkt tot compost.' Inmiddels is de gemeente Gorinchem zover dat zij zelf geen compost meer maakt. VGR neemt haar die zorg uit handen. Busch is dus erg tevreden met de werkwijze van VGR. 'Zij zorgen ervoor dat ingevoerde materialen direct versnipperd worden. Hierdoor wordt er geen lucht vervoerd, maar massa. Op die manier ga je een stuk efficiënter te werk.'

Het opknijpen van groen op locatie

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6979

Geïntegreerde contracten in de groene sector: interessant, maar ook een beetje eng!

Markt en opdrachtgevers willen er beperkt aan

De groensector loopt achter in de trend naar geïntegreerde contracten bij aanbestedingen. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat ze slecht lijken te passen bij de aard van de opdrachten én bij de door kleinere bedrijven gedomineerde branche.

Auteur: Bart Mullink

Ontwerp, aanleg en beheer van publieke werken samengebracht in één contract. Dat dit ook kan in de groensector, bewijzen de gemeente Amsterdam en de Nationale Bomenbank op het Centrumeiland van IJburg. Vooruitlopend op de woningbouw in de toekomst wordt hier momenteel een Bomencarré gerealiseerd: een parkje van circa 50 bij 50 meter met daarop 32 moseiken (*Quercus cer-ris*). Dit project is een grensverleggend voorbeeld van UAV-GC in het openbaar groen. Mede daarom is het genomineerd voor de titel Boomproject van het Jaar 2017.

De gemeente toont zich buitengewoon gelukkig met het resultaat. 'Dit gaan we promoten en het wordt een uithangbord voor vernieuwende contractvormen', verzekert Bonne Keizer, aanbestedingsspecialist bij de afdeling inkoop van de gemeente.

Opdrachtwinnaar Nationale Bomenbank wist te scoren door maximaal in te zetten op kwaliteit. Dat was mogelijk doordat bij de gunning de kwaliteit van het voorstel meetelde voor 75 procent en de prijs slechts voor 25 procent. De groenaannemer is

verantwoordelijk voor het ontwerp, de uitvoering en het beheer; dat laatste over een periode van vijf jaar. Jaarlijks wordt in deze periode gemeten of de bomen de contractueel vereiste groei doormaken.

Onmogelijke locatie

De opdracht was een fikse uitdaging, weet gemeentelijk bomenconsulent Hans Kaljee. Alleen al vanwege de locatie: een zandwoestijn in het water, permanent blootgesteld aan een straffe IJsselmeerwind. 'Een tamelijk onmogelijke locatie voor een park met deze boomsoort. Vanwege het

Hans Kaljee

icoonkarakter van dit project, wilde het gemeentelijk ontwerpteam er toch aan vasthouden. Omdat de gemeente tegelijkertijd nog niet zo zeker wist hoe er een succes van te maken, waren voorstellen van marktpartijen bijzonder welkom.'

De markt werd uitgedaagd om mee te denken over een geschikte aanpak. Kaljee: 'Zo kwamen we uit op een geïntegreerd contract. We wisten heel goed dat het een gecompliceerd project zou worden. De vier bedrijven die meedongen, zijn echte toppers in de markt. Oorspronkelijk hadden we vijf bedrijven geselecteerd waarvan we dachten dat ze de beoogde werkwijze wel aan zouden kunnen. Vier hebben uiteindelijk ingeschreven. Eén bedrijf gaf te kennen er toch te veel tegenop te zien.'

Beide gemeentemannen, Keizer en Kaljee, vinden UAV-GC in de groensector hoofdzakelijk geschikt voor projecten waarbij de expertise van bedrijven voor een duidelijke toegevoegde waarde kan zorgen. 'Beperk het vooral', onderstreept Kaljee, 'tot projecten waar de markt ook echt de ruimte krijgt om creatief te zijn. Zoals bij het Bomencarré op IJburg. Omdat wij als opdrachtgever zelf ook niet precies wisten hoe we de bomen daar het beste aan de praat krijgen. Het denkvermogen van de markt heeft dan echt toegevoegde waarde.'

Een harde voorwaarde voor de toepassing van deze contractvorm lijkt dat alle factoren binnen het project redelijk beheersbaar zijn. Bij een nieuw park of bijvoorbeeld de aankleding rond een parkeergarage kan dat, schetst Keizer. 'Er zijn dus best veel mogelijkheden. Ik zie nog een hoop koudwatervrees.'

Koude douche

Kaljee vreest niet zozeer koud water, maar vooral een koude douche. De vrijheid van de aannemer kan in zijn visie gemakkelijk ten koste gaan van de kwaliteit. De opdrachtgever zit dan uiteindelijk met de gebakken peren. 'Ook in een stedelijk gebied zoals Amsterdam zie ik niettemin goede kansen voor UAV-GC. Maar vooral als expertise van de markt een toegevoegde waarde heeft. Overwegend geldt dat voor bijzondere projecten, zoals een nieuw park met alles erop en eraan.' Keizer beaamt dit. 'Voor het beheren van groen in bestaande wijken is deze vorm minder geschikt.'

Groenvoorziening, daarover blijven beiden het eens, leent zich door de aard minder voor geïntegreerde contracten dan bijvoorbeeld grond-, weg- en waterbouw. Kaljee: 'Een klinker of een stuk asfalt kun je precies omschrijven. Bij groen heb je het over levend materiaal, grond en omgevingsfactoren, die bovendien allemaal op elkaar inwerken. Lang niet alle eigenschappen en effecten zijn van tevoren in de opdracht te omschrijven. Je krijgt daardoor altijd gesteggel en uiteindelijk draait de gemeente op voor de faalkosten', zo verzucht hij. 'Pas als de aannemer weg is', licht hij toe, 'kom je erachter dat het resultaat tegenvalt. Het is misschien net niet fataal; bomen gaan bijvoorbeeld niet dood, maar stoppen vrijwel met groeien. Alles moet dan eigenlijk toch overnieuw. Veelal is het daarom beter om alle eisen waaraan een project moet voldoen maar meteen vast te leggen in een RAW-bestek. Bij standaardprojecten weet je als gemeente toch al precies hoe het moet. In zulke gevallen kun je de aannemer beter geen ruimte geven voor een eigen invulling.' Kaljee is in der-

'RAW-contracten gaan ook ingrijpend op de schop'

gelijke gevallen bang dat die ruimte zal worden gebruikt om de kosten te drukken.

Raamcontracten

Traditionele RAW-bestekken zijn dus wat betreft Kaljee en Keizer een blijvertje. Maar ook de invulling van deze contractvorm gaat wel degelijk ingrijpend op de schop. Keizer: 'RAW-bestekken werken ook nog niet altijd goed. We denken er daarom over na in contracten vaker prestatie-eisen op te nemen.' Ook streeft de gemeente Amsterdam naar het afsluiten van raamcontracten, omdat de gemeente af wil van de situatie met talloze aannemers die allemaal afzonderlijk worden ingehuurd om bomen aan te planten. 'In plaats hiervan willen we met een klein aantal bedrijven in zee, zeg drie of vier. Die kunnen, tegen bij de aanbesteding geregelde prijzen, alle aanplant verzorgen over een langere periode. Zo hopen we de kwaliteit beter te kunnen monitoren.' Veel kleine hoveniers zullen hierdoor inderdaad niet meer kunnen inschrijven op losse projecten, bevestigt hij. 'Wellicht zien we die dan wel terug als onderaannemer van een van de gecontracteerde bedrijven.'

Het is sowieso de manier waarop de groensector tot nu toe het meest in aanraking komt met geïntegreerde contracten: in onderaanneming. Een GWW-aannemer of projectontwikkelaar verzorgt, in een nieuwbouwwijk bijvoorbeeld, ontwerp en aanleg van de gehele infrastructuur. Inclusief het groen dus, dat wordt uitbesteed aan een groenbedrijf.

GREENMAX
connecting green and infrastructure

Duurzaam groen begint met een goede basisinrichting van het plantvak

Bomen maken onze stedelijke omgeving leefbaar. Een gezonde groene infrastructuur in de stad is daarom onmisbaar. GreenMax is gespecialiseerd in duurzame innovatieve producten voor de inrichting van de plantplaats boven en ondergronds, zodat groen en infrastructuur samengaan.

GreenMax | Tel +31(0)413-294447 | info@greenmax.eu

www.greenmax.eu

Alles over Groenbeheer ondersteunt beleidsmakers en groenbeheerders bij het bereiken van een kwalitatief hoogwaardige buitenruimte tegen acceptabele beheerkosten.

- Inventarisaties
- Bestandsbeheer
- Opstellen RAW-bestekken
- Directievoering en Toezicht
- Bomen Effect Analyses
- Planmatig beheer

Waarom kiest u voor Alles over Groenbeheer?

- Flexibele inzet en projectondersteuning op maat
- Gedegen vakkennis van een combinatie van European Tree Technicians, GIS specialisten, bestekschrijvers, kenners van RAW/UAV, European Tree Workers en bosbouwdeskundigen.
- Een klantgericht aanpak met afstemming op uw werksituatie

www.allesovergroenbeheer.nl

ALLES OVER GROENBEHEER

Bonne Keizer

Dirk Doornenbal

Klaas Kiekbos

Marc Lansink

Een projectontwikkelaar, zo luidt het schrikbeeld van Kaljee, knijpt zo'n onderaannemer maximaal uit. Voor een dubbeltje op de eerste rang zitten is daarbij het doel. 'Dit lukt natuurlijk niet. Op alle mogelijke manieren zullen bij de uitvoering de kosten worden gedrukt. De resultaten zijn verschrikkelijk. Maar als het werk af is, blijkt er niets meer aan te doen of je krijgt enorme discussies. De gemeente mag alsnog de rekening betalen.' Collega Keizer valt hem hierin bij: 'We kunnen dit soort geïntegreerde contracten juist beter opknippen. De opdracht voor de aanleg van groen halen we eruit, zodat de gemeente zelf weer een boom-aannemer kan contracteren.'

Onwennigheid

De gesignaleerde koudwatervrees helpt UAV-GC intussen niet verder. Veel groenaannemers weten volgens de gemeentemannen door hun onervarenheid met geïntegreerde contracten slecht te voorkomen dat hun bijdrage in projecten een te lage prioriteit krijgt. Ze willen wel graag goed werk leveren, maar krijgen de kans niet. Hun ervaring verder ontwikkelen is nodig, weten ze, maar daarvoor moeten de goede nieuwe contractvormen natuurlijk wel in voldoende mate op de markt komen.

Kaljee ervaart aan de kant van de openbare opdrachtgevers nog de worsteling om uit te vinden wat de beste aanpak is: 'Het is een hele zoektocht om te bepalen welke specificaties en eisen we allemaal in de uitvraag moeten meenemen. Wat kun je eisen van aannemers? Wat moet je aan henzelf overlaten? Neem alleen al de boomkeuze. De bomen die op IJburg voor het Bomencarré zijn geplant, hebben twintig jaar staan groeien op een kwekerij voor ze de leverbare omvang hadden bereikt. De markt voor bomen is geen supermarkt waar alles kant-en-klaar in de schappen ligt. Je bent afhankelijk van wat op het moment beschikbaar is. Ze groeien niet op afroep.'

Eerste project

Voor de Nationale Bomenbank, verklaart Dirk Doornenbal van het winnende bedrijf, was het Bomencarré het eerste echte UAV-GC-project van deze omvang. Logisch dat je er dan nog aan moet wennen hoe je zo'n project van begin tot eind helemaal zelf moet verzorgen, van het ontwerp (in samenwerking met het gemeentelijk ontwerp-team) tot de aanvraag van alle vergunningen, de inkoop, de uitvoering, en zelfs de organisatie van de Nationale Boomfeestdag dit voorjaar. En natuurlijk het beheer. Het eiland wordt de komende jaren volgebouwd en het is aan Nationale Bomenbank

om ervoor te zorgen dat dit gebeurt met passend respect voor het Bomencarré.

Alle vier de toppertjes, zoals de inschrijvers voor dit project door Keizer en Kaljee worden genoemd, blijken gretig om hun ervaring met geïntegreerde contractvormen verder uit te bouwen. Deze bedrijven zijn achtereenvolgens de Nationale Bomenbank, BTL Bomendienst, Pius Floris en Donkergroen.

Doornenbal vindt het 'prachtig' hoe hij het project mee heeft kunnen vormgeven. 'Door bij de aanbesteding kwaliteit veel hoger te waarderen, konden wij ons met ons voorstel maximaal onderscheiden op kwaliteit. Ideaal. Maar', zo plaatst hij tegelijkertijd een kanttekening, 'ik ben er niet voor als opdrachtgevers zo'n contractvorm gaan aangrijpen om alles maar over de schutting te gooien.' Een schrikbeeld noemt hij het als gemeenten bijvoorbeeld alleen nog een procesmanager in huis hebben. Iemand zonder noemenswaardige vakinhoudelijke kennis. 'Want als aannemer wil je zeker graag meedenken, maar een gemeente moet zelf ook weten waarover het gaat: bijvoorbeeld begrijpen dat je geen conflicterende eisen moet stellen waarbij het onmogelijk is aan alle twee te voldoen. Dat soort problemen ligt anders gauw op de loer.'

Omgevingsfactoren

Bij de inschrijvers die het Bomencarré-project uiteindelijk niet kregen, klinkt evengoed nog wat liefde voor RAW-bestekken. Enrico Schreuders van Pius Floris Boomverzorging verklaart: 'Bij groenvoorzieningen zijn de omgevingsfactoren dusdanig groot dat het moeilijk is alle aspecten volledig in een bestek te vatten. Mogelijke risico's moeten worden afgedekt en daaraan zit een prijs. Hierdoor ben je mogelijk duurder uit dan bij een traditioneel bestek.' Niettemin ziet hij in de geïntegreerde contractvorm beslist interessante nieuwe kansen voor zijn bedrijf. Vooral omdat deze de mogelijkheid biedt een project 'naar je bedrijf toe te schrijven', zoals hij het formuleert. Door gebruik te maken van een eigen bodemverbeteraar, bijvoorbeeld, of door de inzet van de eigen ontwerpafdeling van het bedrijf.

Klaas Kiekbos van Donkergroen noemt de opmars van UAV-GC onomwonden 'een zegen'. Wat hem betreft ook – juist zelfs – voor de opdrachtgevers. 'Omdat ik ervan overtuigd ben dat veel kennis en kunde voornamelijk in de markt te vinden is en niet bij de opdrachtgevers. Op de zakelijke markt voeren we al circa 80 procent van onze aanlegwerken uit met geïntegreerde contracten.' Gemeenten

UITDAGENDE JONGEREN BETREKKEN IN DE GROENE MAATSCHAPPIJ

Bijzonder Jeugdwerk behandelt en begeleidt jongeren tot 27 jaar die, door allerlei oorzaken, ernstig vastlopen in hun ontwikkeling. De medewerkers bij deze jeugdhulpinstelling zijn pedagogisch opgeleid. Vakwerk buiten en binnen, met de handen werken, is iets waar Bijzonder Jeugdwerk ons graag voor inschakelt. Veel van de jongeren die bij Bijzonder Jeugdwerk verblijven zijn geïnteresseerd in het vakmanschap dat Du Pré heeft en willen graag met de handen werken. Bijzonder Jeugdwerk verzorgt intern opleidingen in samenwerking met VSO de Korenaer. De praktijkopleiding die daarbij hoort kunnen ze niet altijd zelf bieden omdat het vaak om vakmanschap gaat. Dat is waar wij om de hoek komen kijken! Gezien Bijzonder Jeugdwerk haar instelling middenin het groen heeft liggen, is het een perfecte omgeving voor onze diensten. Positief te zien dat ook dit weer onze missie bevestigt 'Groen verhoogt de kwaliteit van leven'.

Zodra mensen rust nodig hebben is er geen betere omgeving dan groen. Naast jeugdinstituten zoals Bijzonder Jeugdwerk, liggen afkick klinieken en verzorgingstehuizen ook vaak in het groen. Wetenschappelijk is het bewezen dat ons welzijn stijgt zodra we in het groen kunnen herstellen. Dat wij een rol mogen spelen in het herstel – en het motiveren van de jongeren bij Bijzonder Jeugdwerk vinden wij bijzonder. Onze passie delen met jongeren die nog zoekende zijn. Deze passie overdragen en vervolgens uitvoeren in de praktijk.

Opdrachtgever: Bijzonder Jeugdwerk
Naam aannemer: Du Pré Groenprojecten
Contactpersoon aannemer: Robert Smid
Contactgegevens aannemer: 0492-523 330
of r.smid@dupre-groenprojecten.nl

DU PRÉ GROENPROJECTEN

Slegersstraat 75
5706 AW Helmond
T: 0492 523330
info@dupre-groenprojecten.nl

WWW.DUPRE-GROENPROJECTEN.NL

Bomencarré Centrumeiland

verkeren nog sterk in de aftastende fase, ziet hij. Maar koudwatervrees hoeft wat hem betreft niet. Ook in de zakelijke markt ziet hij in toenemende mate een roep om hoge kwaliteit, zo onderstreept hij. 'Duurzaamheid en circulaire economie krijgen een belangrijke plaats. Met ons eigen ontwerp- en adviesbureau focussen we graag juist op zulke aspecten.'

'Het denkvermogen van de markt heeft toegevoegde waarde'

Marc Lansink van BTL Bomendienst juicht de mogelijkheid toe om goede afwegingen te kunnen maken tussen prijs en kwaliteit. Op IJburg, weet hij, mikte de gemeente op maximale kwaliteit en zekerheid. Hij vindt het interessant hoe verschillen de inschrijvers daaraan invulling hebben gegeven. 'Het is voor ons een mooie, uitdagende manier van werken.' Een verdere groei van UAV-GC zal vooral moeten komen van opdrachtgevers, weet hij. Wat Lansink betreft mogen die de markt wel wat meer uitdagen. 'Maar de bedrijven in de groensector moeten daarvoor dan ook openstaan en niet te snel willen terugvallen op het veilige.'

Kleine bedrijven

Dat de sector bestaat uit relatief kleine bedrijven, zal er mede aan hebben bijgedragen dat RAW-bestekken nog zo geliefd zijn, denken alle betrokkenen bij de aanbesteding van het Bomencarré. Een klein bedrijf heeft minder diensten in eigen huis en kan minder financiële projectrisico's nemen dan een groot bedrijf. 'Toch denk ik', overweegt Doornenbal, 'dat hiervoor ook in geïntegreerde contracten oplossingen zijn te bedenken, waarvoor kleine bedrijven er wel mee uit de voeten kunnen.'

Schreuders denkt dat ook kleine bedrijven erin mee kunnen gaan, hoewel het beeld bestaat dat zij het eerder moeten hebben van standaardklussen. 'Kleine bedrijven kunnen sterk uit de bus komen door hun geringe overhead en daardoor lagere kosten, waardoor ze scherpe prijzen kunnen bieden.'

Met reeds bewezen uitvoeringskwaliteit kunnen ze wellicht eveneens goed scoren. Klaas Kiekbos van Donkergroen denkt dat veel kleinere bedrijven een uitstekende rol zouden kunnen spelen op de markt van geïntegreerde contracten, maar ziet een gemene adder onder het gras. 'Ze hebben vaak wel de benodigde expertise, maar niet de mensen om deze bij een inschrijving goed gedocumenteerd op papier te krijgen. Daardoor vallen ze alsnog buiten de boot.'

Trekker

Dat een groot deel van de sector nog weinig gewend is aan UAV-GC, is duidelijk. Omdat het werk zich er relatief beperkt voor leent, opdrachtgevers het weinig aanbieden en de sector anders dan bijvoorbeeld de bouw de echt grote bedrijven mist die als trekker kunnen dienen. In Amsterdam blijken twijfels te bestaan, vooral door slechte ervaringen uit het verleden én door de kenmerken van een specifiek hoogstedelijke omgeving. Maar de geïntegreerde contracten komen er hoe dan ook aan, ook bij de overheid. Doornenbal ziet tegenover het relatief terughoudende Amsterdam al verschillende gemeenten die er behoorlijk enthousiast over aan het nadenken zijn.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6924

ACHTERGROND

CENTRUM EILAND IJBURG WINT WAARDE DOOR BOMENCARRÉ

Het Bomencarré is het eerste ontwikkelproject op het vers opgespoten zogeheten Centrumeiland van IJburg. In plaats van eerst te bouwen en dan in groen te voorzien, wat gangbaar is, is hier gestart met het aanleggen van een verhoogd bomencarré.

Bij de aanbesteding lag de nadruk op kwaliteit, en dat in een op het eerste gezicht onmogelijke omgeving: een nog kale, gure locatie in het IJsselmeer, met een genadeloze wind en een weinig groeizame bodem van IJsselmeezand. Het winnende ontwerp was relatief duur, maar bleef onder het meegegeven plafondbedrag van 750.000 euro. Omdat het eiland hierdoor vanaf het begin veel aantrekkelijker zou zijn, zo was de gedachte, zal de waarde van de te bouwen woningen een stuk hoger zijn. Zo bezien is het een rendabele investering.

Omdat het een icoonproject moest worden, nam het ontwerp team geen genoegen met typische kustbomen zoals wilgen, populieren en iepen. Dat vonden ze te gewoon, vooral omdat deze juist in zo'n gebied relatief normaal zijn. Eiken moesten het worden. Onderzoek wees uit dat moseiken het best tegen de omgeving bestand zijn.

Toch zou het zonder extra beschutting ook met moseiken niet lukken. Drie inschrijvende bedrijven bedachten een windscherm rond het park, dat moest blijven staan tot de bebouwing eromheen voor voldoende beschutting zou zorgen. De Nationale Bomenbank bedacht de in de ogen van de gemeente mooiste oplossing: een natuurlijk windscherm. Dit windscherm bestaat uit een gordel van bomen die bestand zijn tegen de omstandigheden. Het zijn uit de kluiten gewassen exemplaren, die over een tijdje plaats zullen maken voor de omringende bebouwing. De windscherm bomen kunnen dan verhuizen naar andere plaatsen op het eiland, of naar elders, waar de gemeente ze maar wenst.

Omdat het parkje op het hoogste punt van het eiland ligt en de natuurlijke grondwaterspiegel hier te laag is voor de wortels, werd een valse hogere grondwaterspiegel gerealiseerd. Deze houdt de watervoorziening op peil, onder de één meter dikke laag bomenzand. Het waterpeil wordt gevoed door een combinatie van directe neerslag en de regenafvoer van de naast het parkje nog te bouwen school.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6925

Dordrecht koestert de laatste van de oude Wantij-populieren

Rob Vroon, medewerker Stadsbeheer van de gemeente Dordrecht, is trots op een *Populus x canadensis* aan de Maasstraat: 'Het is een van de oudste populieren, geplant rond 1920 aan de rivier het Wantij, met een stamdiameter van 1,30 meter en een hoogte van zo'n 40 meter.'

De bijna honderd jaar oude populier staat aan de rivier het Wantij, die de Nieuwe Merwede tussen de Brabantse Biesbosch en het Eiland van Dordrecht met de Oude Maas verbindt. Voordat de Ottersluis en de Helsluis rond 1860 werden geplaatst, zorgden eb en vloed ervoor dat de getijdestromen vanuit beide grote rivieren elkaar ontmoetten in deze rivier. Deze populier heeft al veel last van water gehad.

'Voordat de Deltawerken werden aangelegd, kwam het bij harde wind, vooral westenwind, wel twee tot drie keer per winter voor dat de populieren met de voeten in het water stonden.'

Toch doet de *Populus x canadensis* het helemaal niet slecht en vormt hij geen gevaar voor de omgeving. Vroon: 'Hier en daar een zwammetje, maar dat is normaal voor zijn leeftijd. Hij krijgt daarvoor extra aandacht als attentieboom: eenmaal per jaar of in de twee jaar lopen we hem helemaal na. Ook staat hij op de lijst van bijzondere bomen die door Dordrecht worden beschermd.'

Opleiding

Speelruimtespecialist

OBB deelt kennis en ervaring
Samen werken aan uitdagende en gevarieerde speelruimte

OBB komt
naar u toe!

Beleid Module A/B/C

Schrijf beleid passend bij uw gemeente
i.s.m. Stichting Speelruimte

Den Bosch 21-09-17 en 07-11-17
Zwolle 06-02-18 en 05-04-18

+

Veiligheid en toezicht

Voorkom problemen. Leer ontwerp en realisatie
beoordelen met het WAS i.s.m. Keurmerkinstituut

Utrecht 18-09-17
Eindhoven 16-10-17
Zwolle 23-11-17

+

Ontwerp

Zorg voor uitdagende speelplekken met behulp van
De Spikkel! i.s.m. diverse gemeenten

op aanvraag komen we
ook bij uw gemeente langs

Hellevoetsluis 13-09-17

+

Jongeren

Geef jongeren de juiste beweeg- en ontmoetingsruimte
met een gemeentebrede visie

najaar 2017

+

Aanbesteden

Begeleid op de juiste manier de aanbesteding
van speelvoorzieningen

Hellevoetsluis 13-09-17

+

Participatie

Organiseer betrokkenheid van gebruikers bij beleid,
inrichting en onderhoud van speelruimte

najaar 2017

voor meer informatie:

www.obb-ingenieurs.nl

OBB
speelruimte
specialisten

Groen, groener, groenst

De oogst aan innoverende groenprojecten

GERESTAUREERD GROENGEBIED LEUSDEN

De Groeneweg bij Leusden is een militair terrein voor natuur en recreatie van 10 hectare groot, ontworpen door REDscape Landscape and Urbanism. In het ontwerp van REDscape zijn delen van de oorspronkelijke loopgraven gerestaureerd en weer ondergebracht in het omringende landschap. De bunkers zijn opgegraven en er zijn recreatieve routes toegevoegd. De nieuwe, gereconstrueerde werken stellen bezoekers in staat om de oorspronkelijke verdedigingswerken weer opnieuw te ervaren. De fruitbomen, die als camouflage voor de bunkers dienden, zijn tijdens de reconstructie zorgvuldig behouden. De bomen worden onderhouden door een lokale vrijwilligersgroep.

De natuur en ecologie van het gebied zijn versterkt door het ontwikkelen van zoetwater leefgebieden voor amfibieën, boombescherming voor nesten van uilen, en open grasland voor vogels. De werken worden onderhouden door grazende schapen. Vier nieuwe ecologische zones zijn aangelegd om ruimte te geven aan nieuwe diversiteit voor flora en fauna. Hier vallen ook de

bunkers onder, waarvan sommige werden bewoond door vleermuizen. De Nederlandse bunkers (of 'kazematten') vertellen het verhaal van het militaire verleden van WO1 en WO2.

Aanneemsom: €350.000

Opdrachtgever: Staatsbosbeheer, Linieland

Contactpersoon opdrachtgever: Andreas Mulder

Architect: REDscape Amsterdam

Contactpersoon architect: Patrick Mc Cabe

Nationale Gazon Demodag

praktijkdag voor hoveniers en groenbeheerders

20 september 2017

Zo maak je gazons
in 5 stappen
weer als nieuw

1

BODEM

2

GRAS

3

VOEDING

4

ONDERHOUD

5

WATER

locatie: GRAMEFO | Te Veenweg Zuid 2 | 3755 ML Eemnes

doorlopend programma van 09:00 - 17:00 uur

gratis toegang (normaal EUR 15,-) na voorinschrijving op:

www.nationalegazondemodag.nl

ADVANTA
seed solutions

DCM
Nederlandse plantennedering

KP
Kraaijman Perforis B.V.

STIERMAN
De Leeuw

JOHN DEERE

ELIET

Vredo

RETESIA

GRAMEFO
GRASZODEN

Fertilab

Van den Borne
Kraaijman

Biocontrole

PIRECO
natuurlijk en biologisch

AB
Innovatie in personeel
in de tuinbouw

PLANT.nl

STIHL

JOSTA
Tuinmachines

HERINRICHTING WEG NAAR NOORDZEESTRAND IN RENESSE

De Jan van Renesseweg is een belangrijke route vanuit het dorp Renesse naar het Noordzeestrand. Deze route was niet aantrekkelijk voor voetgangers en fietsers en had ook niet een juiste uitstraling.

De ambitie was om de Jan van Renesseweg te ontwikkelen tot een van de mooiste strandroutes van Nederland. Om dit te bereiken heeft KuiperCompagnons een inrichtingsplan gemaakt, in samenwerking met de verschillende betrokkenen uit Renesse. Na de herinrichting is de Jan van Renesseweg een belevingsroute waarbij zowel wandelend als fietsend het landschap en de nabijheid van de zee voelbaar zijn gemaakt. De inrichtingselementen zijn vooral ingezet als verwijzingen

naar de zon, de zee en het zand. Voor de strandovergang is een duinplein ontworpen dat een aantrekkelijke ontmoetingsplaats is geworden in de luwte van de duinen. De nieuwe strandroute is begin 2017 in gebruik genomen, nog voor de start van het toeristisch seizoen.

Opdrachtgever: Gemeente Schouwen-Duiveland

Contactpersoon opdrachtgever: Ricardo de Winter, 0111-452000

Architect: KuiperCompagnons

Contactpersoon architect: Marjan van Capelle, 010-4330099

Aannemer: Gebr. Moerland BV

Contactpersoon aannemer: René Moerland, 0166-652854

REALISATIE MONUMENT MH 17

Op maandag 17 juli werden de slachtoffers van de MH17 ramp herdacht bij het nieuwe herdenkingsmonument. In oktober 2016 is Krinkels van start gegaan met de aanleg en realisatie van het Nationaal Monument MH17. Nu na bijna 10 maanden is het monument door de nabestaanden en belangstellenden in gebruik worden genomen. Het Nationaal Monument MH17 heeft de vorm van een groene lint, de Green Ribbon. Dit lint ligt ietwat verhoogd in het landschap en is door een uitgekiend stelsel van paden en hellingbanen goed bereikbaar, ook voor rolstoelgebruikers. Het lint van 298 bomen, voor ieder van de 298 slachtoffers is een boom geplant. Is een ontwerp van Robbert de Koning. Het bomenlint omarmt het intieme amfitheater, het centrum. Hierdoor ontstaat een informele herdenkingsplek.

Opdrachtgever: Stichting Nationaal Monument MH17
www.monumentmh17.nl

Architect: Robbert de Koning

Contactpersoon architect: Robbert de Koning,
www.robberdekoning.nl

Aannemer: Krinkels

Contactpersoon aannemer: Wim de Vries en Erwin Raar,
www.krinkels.nl

Wij zoeken een **senior ontwerper,**
calculator/werkvoorbereider, voorman
onderhoud/aanleg en nog meer.
www.werkenbijdonkergroen.nl

 groen
donker
vrij spel voor de beleving

ND Hydroseeding Service:

Snel & economisch sedumstekken aanbrengen op het dak

Meer voordelen:

- Bescherming stekken tegen winderosie, uitdroging en vogels
- Minder onderhoud beginfase
- Stekken slaan sneller aan
- Eenvoudig te combineren met kruiden en grasmengels

Meer info?

www.nophadrain.nl/hydroseeding

nophADRAIN®
SMART GREEN ROOF SYSTEMS

Nophadrain BV | Mercuriusstraat 10 | 6468 ER Kerkrade | +31 (0)45 820 09 70 | advies@nophadrain.nl

REALISATIE GROENE WERKPLEK EN ONTMOETINGSPLEK IN AMSTERDAM

De ambitie van Atlas ArenA Amsterdam was: een groene werkplek en ontmoetingsplek te creëren. Deze ambitie sloot naadloos aan bij ons Engelsmanborder concept, waarin natuurlijke beplanting de hoofdrol heeft. Werken, vergaderen, brainstormen of het geven van een presentatie omringd door bloeiende planten. Je hebt de mogelijkheid om te kiezen voor een plek in het volle licht of in de lommer van de pergola te zoeken.

Opdrachtgever: Atlas Arena Amsterdam

Architect: Dhr. D.J. Pul

Contactpersoon architect: Adviesbureau Engelsman, 088-5474747

Aannemer: Engelsman Hoveniers B.V., 088-5474747

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6926

REALISATIE SOLARPARK DE KWEKERIJ IN HENGLO

De Achterhoek staat sinds kort op de zonnekaart. In Hengelo is namelijk een wereldwijd uniek solarpark gerealiseerd; 7000 zonnepanelen in een landschappelijk en toegankelijk park. NL Solarpark De Kwekerij moet de nieuwe standaard worden op het gebied van zonneparken. Het concept is schaalbaar en laat zien dat het wel degelijk mogelijk is om met respect voor het landschap, de natuur en de omgeving decentraal energie op te wekken waarbij de mens juist betrokken is en zelfs welkom op het terrein. De omwonenden zijn zo betrokken dat ze helpen bij het onderhoud en dagelijks het park openen en sluiten. Wat volgens Lodewijk Hoekstra van NL Greenlabel één van de geheimen is geweest van het succes, is de passie waarmee de diverse stakeholders jarenlang hebben gewerkt.

Aanneemsom: € 2.800.000,-

Opdrachtgevers: Sunwatt de Kwekerij B.V. en NL Solarpark de Kwekerij B.V.

Contactpersoon opdrachtgever: Gaby Koenders,
06-25331034, info@nlsolarparkdekwekerij.nl

Architect: NL Greenlabel

Contactpersoon architect: Nico Wissing,
06-51408741, n.wissing@nlgreenlabel.nl

Aannemers: B&W Energy, GreenM2

INZET BEPLANTINGSCONCEPT VITAALGROEN INZET IN AMERSFOORT

Elke gemeente heeft stukken openbaar groen waar de beplanting staat te kwarren. Het is er te nat of te droog, het onkruid tiert er welig en ondanks dat er geregeld inboet is gepleegd, raakt de beplanting maar niet gesloten. Speciaal voor dit soort 'probleemvakken' biedt het Groencollectief Nederland het beplantingsconcept VitaalGroen aan. De Ridder, lid van het Groencollectief, gebruikt VitaalGroen in de wijk Vathorst in Amersfoort.

"Bij VitaalGroen werken we met planten die tegen een stootje kunnen", vertelt Frank de Ridder, directeur van De Ridder BV. "Het draait om het beheer van de beplantingsvakken. We kijken goed naar de omstandigheden van de specifieke locatie en baseren daarop de keuze van de geschikte soort. In Vathorst werken we met verschillende plantsoorten, zoals bijvoorbeeld de herfstaster, kattenkruid, duizendknoop en ook goed sluitende grassoorten. Het gebruik van bijvoorbeeld de herfstaster levert voor de bewoner een schitterend beeld, is biodivers en het is ook nog eens zeer onderhoudsarm. Groot voordeel voor de gemeente Amersfoort is uiteraard dat de kosten voor het beheer van de plantvakken omlaag gaan, wanneer de beplanting zich snel sluit. De eenmalige investering verdient zich daarmee op korte termijn terug."

Aanneemsom: € 20.000,-

Opdrachtgever: Ontwikkelingsbedrijf Vathorst/ gemeente Amersfoort

Contactpersoon opdrachtgever: Mariska Versteeg,
www.vathorst.nl/over-vathorst/ontwikkelingsbedrijf-vathorst/

Aannemer: De Ridder BV

Contactpersoon aannemer: Frank de Ridder, www.jderidderbv.nl

Wethouder Balemans op de foto met twee PostNL-medewerkers en twee voormannen van Verheij Integrale groenzorg.

Wethouder Balemans: 'De punctualiteit van de aannemer is optimaal met de extra ogen van PostNL'

Groenaannemer onderscheidt zich door samenwerking met postbezorgers

Verheij Integrale groenzorg onderhoudt sinds januari dit jaar de gemeente Stichtse Vecht als groenbeheerder en werkt daarbij samen met de postbezorgers van PostNL om de burgertevredenheid te verhogen. Op 6 juli werd op het gemeentehuis de samenwerking gepresenteerd in aanwezigheid van wethouder Eric Balemans van de gemeente. 'Door deze samenwerking slaan we twee vliegen in één klap: de burger is tevreden en de leefbaarheid in de wijk is optimaal.'

Auteur: Santi Raats

Verheij Integrale groenzorg heeft met PostNL de afgelopen maanden een pilot gedraaid om het systeem te testen. De samenwerking is nu echt van start gegaan.

PostNL heeft de afgelopen paar jaar een aantal pilots uitgevoerd waarbij de postbezorgers niet alleen post bezorgen, maar ook problemen in de buitenruimte signaleren, in opdracht van een gemeente of aannemer. Zo worden bij enkele pilots bedrijfsauto's met sensoren door de postbezorgers ingezet om de kwaliteit van het wegdek te kunnen waarnemen. Alle pilot-postbezorgers hebben een smartphone op zak met een PostNL-meldingen-app, geheten 'Mijn Werken'.

'Postbezorgers kennen de wijk en kunnen daardoor ongeregelheden signaleren'

Dagelijks toezicht

De programmamanager van PostNL Verbonden Samenleving, Rogier Havelaar, legt uit hoe PostNL op het idee is gekomen om postbezorgers als oren en ogen van de gemeente in te zetten. 'Vroeger, in de tijd van paard en wagen, ergerde men zich aan paardenpoep in de openbare ruimte; nu wordt er aanstoot genomen aan zwerfafval, losliggende stoeptegels, onkruid, uitgewaaide takken en te hoog gras. Onze postbezorgers zijn perfect in te zetten als ogen en oren van de wijk, omdat zij er bijna dagelijks zijn.'

Motivatie van binnenuit

Bij alle pilots doen de postbezorgers op vrijwillige basis mee. Havelaar vertelt dat PostNL per melding betaald krijgt door Verheij Integrale groenzorg. De postbezorgers krijgen de extra tijd die zij kwijt zijn met het doen van meldingen uitbetaald. Havelaar ziet de extra taken van de postbezorgers in de pilot voornamelijk als een welkome afwisseling in de functie. 'Ik zie dat onze postbezorgers trots zijn op hun vak en zich professioneel verantwoordelijk voelen. Zij kennen de wijk en kunnen daardoor ongeregelheden signaleren.'

Pilots

PostNL heeft de afgelopen twee jaar verschillende pilots uitgevoerd en gaat daarmee door. Zo startte op 6 juni een pilot in Amsterdam, waarbij bezorgers in de wijk De Pijp foto's maken op de plekken waar bewonersmeldingen afgehandeld zijn. In het najaar wordt de pilot uitgebreid naar 150 tot 200 PostNL-medewerkers. Zij gaan vijf dagen in de week in zes wijken van Amsterdam met instructies op pad, om de bewonerstevredenheid te verhogen door de leefbaarheid van de wijken te inspecteren. Met behulp van korte vragenlijsten horen ze van de bewoners wat zij van de wijk vinden en wat de gemeente meer zou kunnen doen. De pilot van Verheij Integrale groenzorg en PostNL is overgegaan in een officiële samenwerking.

Meldingen

De postbezorgers hebben een smartphone bij zich en doen de meldingen via de Mijn Werken-app van PostNL. Deze app communiceert met de app van Verheij Integrale groenzorg, genaamd ArcGIS. Via het GIS-platform wordt de status van de gedane meldingen inzichtelijk gemaakt en kan men zien of de melding bruikbaar of onbruikbaar is. Postbezorgers kunnen realtime inloggen. De algemeen directeur van Verheij Integrale groenzorg, Wilco Boender: 'Wij bepalen allereerst welke meldingen zinvol zijn. Zinnige meldingen die niet direct binnen onze scope vallen, worden aan de gemeente voorgelegd en bij akkoord doorgezet naar de betreffende uitvoerende partij.'

In de app maakt de postbezorger een punt aan op de plaats waar de kwaliteit een storende situatie vormt. Hierbij wordt altijd een foto toegevoegd ter

verduidelijking. De postbezorgers hebben in een training de basis geleerd van hoe een beeldbestek in elkaar zit. Havelaar: 'De CROW-systematiek is uitgebreid, maar grofweg weten de postbezorgers dat A-niveau een beeld is waarin alles tot in de kleinste details verzorgd is, en dat bij D-niveau veel vervuiling verwacht kan worden.'

Ook wanneer bijvoorbeeld een gat in de weg wordt gespot, maakt de postbezorger een melding en een foto. Havelaar: 'PostNL neemt niet de inspectie van de hele openbare ruimte over, maar alleen de zaken waaraan de burgers doorgaans waarde hechten. Postbezorgers zijn geen officiële inspecteurs. De insteek is dat zij kijken door de ogen van een kritische burger.' De snelheid waarmee de meldingen worden opgelost, verschilt. Soms staan bepaalde werkzaamheden al in de meerjarenonderhoudsplanung of is er geen budget om de melding direct in behandeling te nemen. En soms zijn meldingen niet ernstig genoeg, waardoor ze komen te vervallen.

Geen extra werk aan de winkel

Behalve op overgroei, ongelijke verharding en wortelopdruk letten de postbezorgers op bladafval, speeltoestellen, onkruid, schade aan meubilair, vandalisme en zwerfafval. Dwight de Kluijver, voorman bij Verheij Integrale groenzorg, en Dennis van Putten, directievoerder bij de gemeente, merken dat er niet méér werk aan de winkel is dan voorheen. 'Wel laten we kleine dingen vaak even meenemen door de groenaannemer wanneer deze ergens aan het werk is', zegt Van Putten.

Van Putten heeft gemerkt dat het grote voordelen

Dwight de Kluijver, voorman bij Verheij Integrale groenzorg.

Maaien is Passé!

Laag-blijvend gras met snelle vestiging!

MowSaver®

Grass for less mowing & fast establishment

NIEUW!

- Minder grasmassa.
- Minder afvoer van maaisel.
- Snel een dichte zode.
- Minder onkruid.
- Ideaal voor robotmaaiers.

BARENBRUG

Groot in Gras

www.barenbrug.nl/mowsaver

LooHorst
Landscaping

LooHorst

Bedenken & Maken

Openbare ruimte | Bedrijven & instellingen | Particulieren
Bedenken & Maken | Bomen & Boomverzorging | Dak- & Gevelgroen

LooHorst Ermelo
Buitenbrinkweg 51
3853 LV Ermelo
T 0341 49 47 69
F 0341 49 47 98
ermelo@loohorst.com

www.LooHorst.com

LooHorst Ede
Bruijnhorst 36
6744 PB Edeveen (Ede)
T 0318 57 5577
F 0318 63 8728
ede@loohorst.com

VOS
Vos Capelle

Natuurlijk goed

UW LEVERANCIER VOOR:

- Gras- en bloemzaden
- Meststoffen, bodemverbeteraars en plantversterkers
- Organische producten en substraten
- Wetting agents en surfactants
- (Biologische) gewasbeschermingsmiddelen
- Hand-, elektrische en gemotoriseerde gereedschappen en machines
- Bedrijfskleding en persoonlijke beschermingsmiddelen

- Enige bedrijf in Nederland met 4 'Experts Natuurgras'
- Grootste assortiment A-merken
- Snelle levering uit 5.000 m² eigen voorraad

Wij leveren alle materialen voor een gezonde groei van uw bomen, planten én gras!

Hoofdstraat 35 | Sprang-Capelle | 0416 - 311 326 | www.voscapelle.nl

Dennis van Putten, directievoerder bij de gemeente.

Rogier Havelaar, programmamanager PostNL Verbonden Samenleving.

Wilco Boender, algemeen directeur bij Verheij Integrale groenzorg: 'Het is fantastisch dat we ons door de samenwerking met PostNL kunnen onderscheiden, want dat is lastig in de huidige markt.'

'Gewoonlijk belt de burger zo'n drie dagen na de waarneming om te melden. Voortaan is het probleem dan al opgelost'

heeft dat de postbezorgers de problemen eerder melden dan de bewoners. 'Het blijkt dat burgers die ongeregeldeheden opmerken in de wijk, het probleem pas enkele dagen later daadwerkelijk melden. Op het moment van de waarneming hebben ze hun gedachten vaak bij iets anders: ze zijn de hond aan het uitlaten of op weg naar hun werk. Pas drie of vier dagen later, vaak wanneer ze het probleem voor de tweede keer zien, pakken ze de telefoon. Omdat postbezorgers snel signalen kunnen doorspelen naar de gemeente of de aanne-mer, zijn de problemen vaak al opgelost wanneer de bewoner opnieuw op de locatie komt waarover hij een melding wilde doen. De bewoner is dan positief verrast dat de gemeente zo adequaat heeft gehandeld.'

Pilot Stichtse Vecht

In de tenderfase van het integraal onderhoudsbestek (IBOR) voor Stichtse Vecht nam Verheij Integrale groenzorg zelf contact op met PostNL. Deze samenwerking was een van de redenen voor de gemeente om Verheij Integrale groenzorg het contract in Stichtse Vecht te gunnen. Sinds dit jaar zorgt Verheij voor het onderhoud van het groen en het straatmeubilair, de bestrijding van onkruid en de reiniging. Wilco Boender, algemeen directeur bij Verheij Integrale groenzorg: 'Het is fantastisch dat we ons door de samenwerking met PostNL kunnen onderscheiden, want dat is lastig in de huidige markt. Zelfs accugereedschap en elektrische auto's zijn tegenwoordig niet meer onderscheidend.'

Bij de samenwerkingspresentatie van Verheij Integrale groenzorg en PostNL zijn twee postbezorgers present. Postbezorgster Heleen Voorneveld legt uit hoe de app werkt op haar tablet: het meldingssysteem is gekoppeld aan het systeem van Verheij Integrale groenzorg én aan dat van de gemeente.

In de app maakt de PostNL-medewerker een punt aan op de plaats waar de kwaliteit een storende situatie vormt. Hierbij wordt altijd een foto toegevoegd ter verduidelijking. De postbezorgers hebben in een training de basis geleerd van hoe een beeldbestek in elkaar zit.

'Tegenwoordig kun je je nauwelijks nog onderscheiden met accugereedschap en elektrische auto's'

In januari begon de pilot in de gemeente Stichtse Vecht met vier postbezorgers, maar inmiddels is dat aantal vrijwilligers gegroeid tot zo'n 80: allemaal zijn ze bereid om mee te werken. Hoeveel meldingen de brief- en pakketdragers genereren, is nog lastig te zeggen. Boender: 'Sinds januari hebben we in de gemeente Stichtse Vecht zo'n 80 meldingen van de PostNL-medewerkers doorgekregen. Wellicht volgen er meer meldingen na het groeiseizoen. De samenwerking is nog te kort bezig om een trend te kunnen beschrijven. We gaan vanaf nu kijken hoeveel invloed de seizoenen hebben op het aantal meldingen.'

Politiek tevreden

Wethouder Balemans is tot nu toe erg tevreden: 'Burgertevredenheid en leefbaarheid in de openbare ruimte vallen of staan met betrokkenheid: van ons als gemeente, van de burger, van de aanne-mer en tegenwoordig ook van de postbezorger. Stichtse Vecht is erg blij met de extra ogen van PostNL.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6927

BOMEN INSPIREREN MENSEN

Arjan Bosma

26 OKTOBER 2017

WWW.BOOMINNOVATIEDAG.NL

EBBEN INSPYRIUM, CUIJK

Inspyrium Wall of Fame

Tentoonstelling van de mooiste en meest inspirerende boomprojecten van afgelopen tijd

Inspiratiebomen

Welke bomen moeten we gaan planten

Inspyratieprojecten

Presentatie van de drie meest inspirerende projecten van Nederland

EBBEN
trees since 1862

INSPIRYRIUM
Vergader- en evenementenlocatie

Peter Derksen
Dagvoorzitter

**SAVE
THE
DATE**
26-10-2017

Gratis snelcursus gazon- onderhoud en -herstel

Nationale Gazon Demodag 20 september a.s. in Eemnes

Leer alles over het aanleggen, onderhouden en renoveren van gazons op de aanstaande Nationale Gazon Demodag op 20 september a.s.

in het Utrechtse Eemnes. Ontdek de nieuwste producten en machines, vergelijk proefvakken met verschillende grassen en bemestingsregimes, sta in een profielkuil en laat je informeren over biologische plaagbeheersing. De toegang is gratis na voorinschrijving op nationalegazondemodag.nl.

Onder het motto 'Zo maak je gazons in vijf stappen weer als nieuw' krijgen bezoekers van de Nationale Gazon Demodag dit keer een snelcursus gazononderhoud en -herstel. In een ronde langs een evenzo groot aantal haltes komen op een demoveld alle elementaire zaken aan de orde: van grond, gras en voeding tot cultuur- en watertechniek.

Door de praktische insteek krijg je veel waardevolle bagage mee en kun je 1-op-1 in gesprek met specialisten. Op de indoor infomarkt kun je je bovendien laten voorlichten over de mogelijkheden die er zijn om ziekten en plagen biologisch te bestrijden.

**Met de kennis die ook wij
hier opdoen, helpen we
onze hoveniersklanten
problemen op te lossen**

Problemen inzichtelijk

Gastheer Marc Fokker van Gramefo Graszoden stelt graag zijn terrein beschikbaar voor de 8ste Nationale Gazon Demodag. "Met de kennis die ook wij hier opdoen, helpen we onze hoveniersklanten problemen op te lossen. De meeste vragen krijgen we over verdroging, verbranding, emelten, engelingen en schimmelaantastingen als rooddraad. Allemaal praktische zaken die met een bezoek aan de gazondemodag veel inzichtelijker worden. Je krijgt allerhande informatie, tips en adviezen feitelijk op een presenteerblaadje aangereikt. Ik roep dan ook elke hovenier, groenvoorziener en gemeentelijk groenbeheerder op om naar deze leerzame praktijkdag te komen."

Gastheer Marc Fokker van Gramefo Graszoden.

Er zijn ook veldbloemenobjecten te bekijken.

NATIONALE GAZON DEMODAG: DE HIGHLIGHTS

DCM zoomt samen met Fertilab in op bodem en bemesting. In proefvakken met gras en vaste planten zie je het effect van organische meststoffen, bodemactivators en bodemverbeters. Lava verbetert de structuur en waterdoorlaatbaarheid. Een grondmonster is het vertrekpunt voor je bemestingsplan.

Limagrain Advanta introduceert de Fast Repair-aanpak, een speciale renovatiemethode die je gazon in sneltreinvaart weer als nieuw maakt. Je bezorgt je gras een 'totale make-over' tegen beheersbare kosten, zonder toe te geven op resultaat. Ook ontbreken de veldbloemen uiteraard niet, ze zijn ongekend populair in tuinen en openbare ruimten. Er zijn maar liefst 11 mengsels te bewonderen.

Kraakman Perfors besteedt op het machineplein veel aandacht aan accumaaiers. Vanwege hun duurzaamheid, bewegingsvrijheid en bijna geluidloosheid zijn ze sterk in opkomst en worden ze met de dag professioneler. Op een speciaal parcours zie je ook de allernieuwste robotmaaiers in actie. Een doorzaaidemonstratie toont dat je voor de complete verzorging van je grasmat kunt volstaan met één compacte machine voor zaaien, beluchten én bezanden.

Nationale Gazon Demodag wordt mede mogelijk gemaakt door Stierman Groentechniek, Vredo, Etesia, Fertilab, Van den Borne, Josta, Veluwe Plant, Pireco, Biocontrole en AB.

Datum: 20 september 2017;
er is een doorlopend programma van 09:00 tot 17:00 uur

Locatie: het buitenterrein van Gramefo Graszoden in Eemnes

Meer informatie en inschrijven op:
www.nationalegazondemodag.nl

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6928

Grijs wordt weer groen

Recente onderzoeken naar de leefbare stad refereren aan het grote belang van voldoende oppervlakten aan gras. Ze produceren zuurstof, zorgen voor een snelle afvoer van regenwater (waterberging) en maken dat de opwarming net even een paar graden minder is dan op een verharde bodem. En dan hebben we het nog niet eens over de verrijking van de biodiversiteit, want onder een graszode gaat een enorm bodemleven schuil. "We zien in ontwerpen van tuinen en openbare ruimten dat stenen meer en meer plaatsmaken voor gras. Grijs wordt weer groen", concludeert Marc Fokker van Gramefo Graszoden.

De Japanse duizendknoop is een plaag!

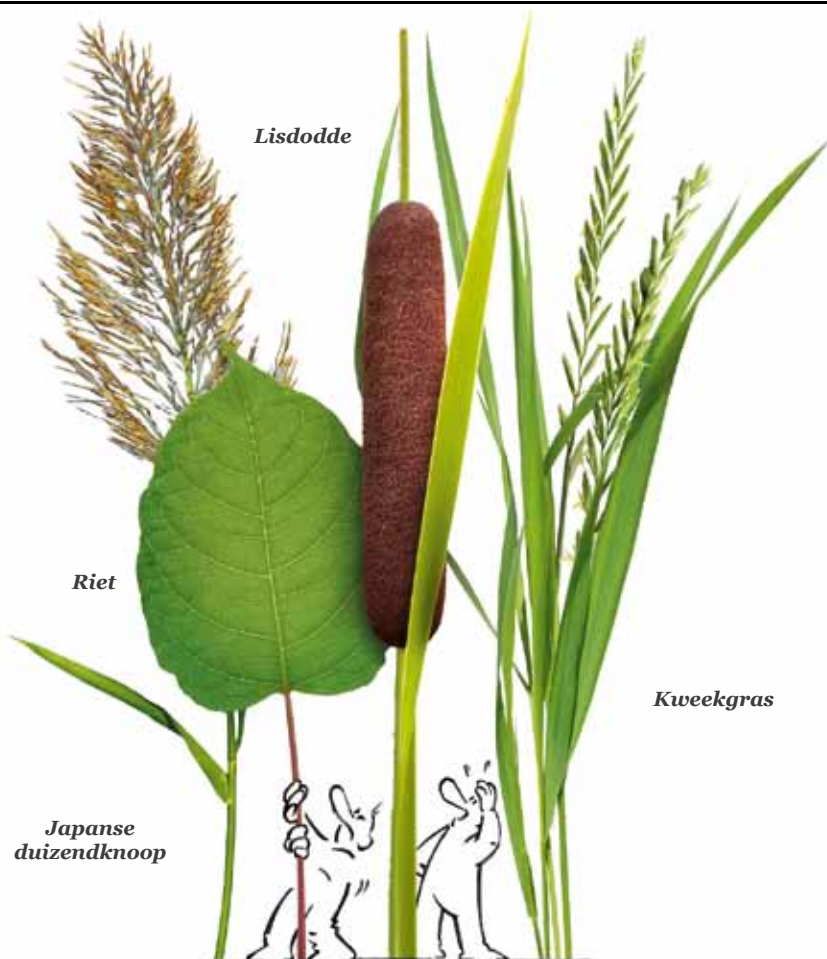
Handel zo snel mogelijk tegen de uitbreiding van invasieve planten

Plantex® Platinum onkruiddoek

- ♦ In uitgebreide tests bewezen resultaat bij het bestrijden van invasieve plantsoorten
- ♦ Eenvoudige en effectieve oplossing voor het op ecologisch duurzame wijze bestrijden van onkruid
- ♦ Langdurige bestendigheid tegen blootstelling aan UV-stralen en klimatologische effecten met een Dupont garantie van 8 jaar
- ♦ Een oplossing die vrij is van chemicaliën en voldoet aan alle Europese richtlijnen inzake de beperking van het gebruik van onkruidverdelgingsmiddelen

RootBarrier B.V. | T 0 320 215 805 | sales@rootbarrier.nl
www.rootbarrier.nl | Nikkelstraat 5, 8211 AJ Lelystad

Plantex® is en gedeponeerde handelsmerk van E. I. du Pont de Nemours en het Bedrijf of gelieerde ondernemingen.

Jewel

keeps you on track

jewel.eu/bor

Routeoptimalisatie & Navigatie

GARDLINER® Kantopsluitingssystemen

- Eenvoudige installatie
- Duurzaam eindresultaat
- Strakke lijnen & bochten
- Totaalpakketten
- Onzichtbare bevestiging

GARDLINER®
kunststof | verzinkt staal | cortenstaal

Gratis
levering

Snel & makkelijk te bestellen via www.gardliner.nl

HAYTER
**HAYTER HARRIER
WALS MAAIER PRO**

Model 496 + Model 566

- 1 rijenheid dus geen variabele rijbaandrijving
- Voorzien van SIS Series SIS ReadyStart OHV motor
- Versterkte dwarsboom
- Stootbuis voorzijde van de machine

HAYTER

VOSKAMP TUINMACHINES
Ambachtstraat 8 ALMELO 0546-456000
www.voskamp-tuinmachines.nl

Eijkelboom bv

Eijkelboom heeft een jarenlange ervaring op dit gebied en is zo uitgegroeid tot een toonaangevend specialist. De deskundigheid waarmee wij daktuinen ontwerpen en realiseren is groot en leidt er toe dat wij voor een groeiend aantal tevreden opdrachtgevers meedenken en meewerken aan de ontwikkeling van deze specifieke onderdelen van onze leefomgeving. Raadpleeg onze website www.eijkelboom.nl voor ons productaanbod en diensten.

Gladsaxe 14,
7327 JZ Apeldoorn

Postbus 363,
7300 AJ Apeldoorn

E: info@eijkelboom.nl
I: www.eijkelboom.nl

T: (055) 541 52 22
F: (055) 541 60 56

Groenten voor het grijpen

Aardbeien, maar ook bietjes, suikermajs, lollo rosso, spitskool en – wie kent het nog – palmkool: het is een greep uit de aanplant van de eerste 'eetbare plantenbakken' die 25 juli in Goor werden geplaatst. De actie is onderdeel van een reeks 'eetbare initiatieven' in de stad, afkomstig uit de koker van Wageningse studenten. Andere ideeën die wellicht worden gerealiseerd, zijn een groene parkeerplaats en bushokjes met aardbeienplanten. De uitvoering van het plan is in handen van ondernemersvereniging Goor Collectief en Stadslandbouw Hof van Twente. Deze laatste partij is nog op zoek naar vrijwilligers die willen helpen met het onderhoud.

Tekst: Kelly Kuenen, foto: Eetbaar Goor

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6848

De Veluwe van Rotterdam

Bewoners ontwikkelen en beheren stadspark nu zelf

Overall in Nederland is het beheer van grote parken een overheidstaak. In wat een baanbrekend initiatief lijkt, stapt Rotterdam daar nu vanaf. Het Essenburgpark, in het westen van de stad, wordt de verantwoordelijkheid van de wijkbewoners. Ze gaan het park zelf ontwikkelen en beheren. Erik Wemmers, een van de betrokken bewoners, vertelt over het initiatief.

Auteur: Peter Voskuil

Ben je al door andere partijen benaderd om voor hen te lobbyen? Want dit is natuurlijk ongekend wat jullie hebben bereikt.

‘Ach, wat is nou een miljoen? Dat is peanuts voor de gemeente. Er ligt straks een gigantisch mooi stuk grond dat zijn weerga niet kent, waar Rotterdammers tot zichzelf kunnen komen en kunnen genieten van de natuur. Het is heerlijk zoals je daar de vogeltjes hoort fluiten of een roofvogel ziet vliegen. Daar hoef je echt niet voor naar de Veluwe.’

Hoe is dit ontstaan?

‘Zo’n acht, negen jaar geleden werd bekend dat de stichting Humanitas (actief op het gebied van ouderenhuisvesting en zorg, red.) het park wilde bebouwen. Maar dat landje is zo ruig en onge-rept, dat is een uniek stukje groen dat niet mag verdwijnen. Dit is de Veluwe in Rotterdam. Toen hebben we samen met de Universiteit Wageningen een rapport laten maken over de toekomst van het Essenburgpark. Omdat het bouwplan van Humanitas een luchtballon bleek te zijn, verdween het daarna in een la. Tot de NS zo’n vier jaar gele-

‘Ach, wat is nou een
miljoen? Dat is **peanuts**
voor de gemeente’

den aankondigde het gebied te willen gaan ontwikkelen.’

Is NS eigenaar van de grond? Er loopt een spoorbaan langs; vroeger liep die zelfs door het park.

‘Precies. Toen de NS daarover begon, hebben we gezegd: nu laten we niet meer los. Zelf was ik al zo’n zesenhalf jaar actief in de Pluktuin met ongeveer twintig vrijwilligers. En zo waren er nog twee bewonerstuinen in het park waarmee we de koppen bij elkaar hebben gestoken. De NS had in het begin zo iets van: waar bemoeien jullie je mee? Het is onze grond! Toen hebben we gewoon geantwoord: het is misschien jullie grond, maar het is onze wijk.’

Wanneer kwam de kanteling?

‘We hebben laten zien dat we een serieuze partij zijn, niet een groep schreeuwerige bewoners. We hebben geld opgehaald onder het motto ‘hark geld voor het Essenburgpark’. En we hebben de gemeente duidelijk gemaakt dat dit de enige kans was. Niet alleen kijken naar de economische waar-

5 min. leestijd

ACHTERGROND

de, maar ook naar het welbehagen. Nee zeggen betekende dat er geen weg terug was. Zo werd het een steeds breder gedragen initiatief. Essentieel is ook dat we diverse sociaal- maatschappelijke organisaties hebben weten te overtuigen om mee te doen. Wij willen het beheer doen in het park, maar je kunt nooit helemaal zonder professionele partijen. We kunnen niet zonder die groene connectie, bijvoorbeeld psychiatrische patiënten en schoolverlaters die onder begeleiding meehelpen.'

Heb je nog tips voor andere gemeenten die ook zo iets willen?

'Mijn advies aan ambtenaren en politici is om dit soort bewonersgroepen serieus te nemen. In het begin merkte je echt dat men over ons dacht: daar heb je weer zo'n stel bewoners die iets willen. Voor ons was het doorgaan, doorgaan, doorgaan. Als ik eenmaal ergens aan begin, haak ik niet na drie weken af, maar zo is niet iedereen. Bij veel initiatieven haken burgers af omdat het ze te moeilijk wordt.'

Wat voor park wordt het?

'Het wordt geen schoffelpark. Eerder een oase van rust, een stiltepark. Natuurlijk snoeien we wel, maar minimaal. In samenspraak met het hoogheemraadschap Krimpenerwaard-Schieland komt er 5000 kuub waterberging rondom een aantal eilanden die met elkaar verbonden worden. Ook worden er paadjes aangelegd, zodat mensen lekker kunnen struinen door het park. We willen ze iets uitdagends bieden. Dat gaat allemaal in overleg met

Essenburgpark

In Rotterdam-West ligt naast een spoorbaan tussen Diergaarde Blijdorp en de Essenburgsingel ingeklemd een groenstrook van zeven hectare. Plannen om er woningen te bouwen, stuitten op protesten van de wijkbewoners. Ze wilden de meer dan een kilometer lange strook van ongerepte natuur niet kwijt en namen het heft in eigen handen. Vanuit drie bewonerstuinen (de Pluktuin, Iederstuintuin en de Spoortuin) begon de lobby om van het gebied een zogeheten *bottum-up*-stadspark te maken. Dat betekent dat niet de gemeente, maar de bewoners zelf het park gaan inrichten en onderhouden. In het park komen

onder meer waterpartijen (in samenwerking met het hoogheemraadschap) en helpen de GGD en verschillende zorg- en welzijnsgroepen om het beheer en gebruik van groen aan zorg te koppelen. Het Essenburgpark gaat een belangrijke schakel vormen in het acht kilometer lange groengebied rondom Delfshaven.

De gemeente trekt er een miljoen euro voor uit om de grond, die nu nog eigendom is van NS, aan te kopen. De overdracht van de grond is inmiddels bijna rond. Daarbovenop trekt Rotterdam eenmalig nog eens vier ton uit voor het op gang helpen van het bewonersinitiatief.

- *Groeiplaatsverbetering*
- *Bodemverbetering (mycorrhiza)*
- *Beluchting bij bomen (ploffen)*
- *Bodemanalyse met advies*

www.terra-fit.nl

+31 (0)544 481 444

info@terra-fit.nl

Leefwereldverbeteraars®

**Een groenere wereld begint bij de bron:
vanaf nu zijn wij ook CO2-prestatieladder gecertificeerd!**

 Select Plant
• Deelnemer Laan- en Sierbomen

 NL Greenlabel

*Wij luisteren en kijken naar mensen in hun leefwereld
en passen ons eeuwenoude en nuchtere verstand van bomen,
struiken en planten toe om die leefwereld te verbeteren.*

Wij zijn M. van den Oever, wij zijn Leefwereldverbeteraars.

Kerkeind 12 • 5076 AC Haaren • The Netherlands • +31(0)411 - 62 19 64 • info@mvandenoever.nl

‘Dit is het geld driedubbel waard’

De gemeente Rotterdam trekt in totaal 1,4 miljoen uit voor het Essenburgpark. ‘Duur?’, vraagt raadslid Judith Bokhove van GroenLinks. ‘Dit is het geld driedubbel waard! We hebben een paar maanden geleden een park in het centrum geopend, dat was vele malen duurder en kleiner. De gemeente had nooit zelf zo veel hectare park kunnen ontwikkelen als nu in het Essenburgpark gebeurt.’

Bokhove was van het begin af aan voorstander van het bewonersinitiatief en maakte de lobby van dichtbij mee. ‘Wat meegeholpen heeft, is dat bewoners al jaren heel trouw werkten aan het eerste deel van het park, de Spoortuin. Dat hebben we echt zien groeien en bloeien. Eerst waren daar acht mensen bezig, later 20 en op hoogtijdagen soms 40. De hele buurt heeft elkaar erdoor leren kennen. Het leuke is dat in zo’n buurt zo veel kennis en verschillende kwaliteiten aanwezig zijn; je ziet dat zo’n groep die ook heel gericht gaat inzetten. Een landschapsarchitect, bomenkenners, juristen, een raadslid en ga zo maar door. Zo draagt iedereen iets bij.’

Wat de bewoners volgens Bokhove ook goed deden, was dat ze de politiek meenamen in hun droom.

‘Ze hebben raadsleden bijna letterlijk aan de hand meegenomen door het gebied zelf. En als mensen zoiets eenmaal zien, snappen ze ook dat daar geld naartoe moet. Van wethouder tot ambtenaar, allemaal hadden ze zoiets van: dit is leuk. Iedereen die er geweest was, kwam enthousiast terug.’

Het GroenLinks-raadslid heeft wel wat tips voor andere gemeenten die ook zoiets willen realiseren. ‘Je moet burgers echt laten participeren, niet alleen wanneer het je als gemeente zelf uitkomt. Bestuurders die die ruimte durven te geven, zullen merken dat er een soort vliegwieleffect ontstaat.’ Ambtenaren kunnen helpen door de vertaalslag te maken van regels naar praktijk. ‘Ga vooral kijken en praten met de bewoners. Burgers spreken geen ambtenarentaal, dus zorg dat je hen daadwerkelijk helpt. Denk in mogelijkheden in plaats van belemmeringen. Van de tien experimenten zal misschien de helft lukken, maar als het lukt, geeft dat wel direct een enorm resultaat.’

‘Wij doen wat wij willen; dat wordt niet van bovenaf of door een grote partij met geld bepaald’

stadsbeheer, dat vier ton uittrekt voor dit initiatief, maar verder wordt het helemaal ons park. Wij doen wat wij willen; dat wordt niet van bovenaf of door een grote partij met geld bepaald. We denken aan een speciale niet-verplichte hondenlooproute. Wel of niet fietsen in het park is nog een discussiepunt. Er komen ook twee mooie toegangspoorten en in maart hebben we met 32 vrijwilligers 50 bomen geplant.’

Dit initiatief staat of valt met de inzet van vrijwilligers. Hoe weet je dat die er over tien jaar ook nog zijn?

‘Je moet niet eindeloos vooruitkijken; je moet het gewoon doen! Zo is het met de Pluktuin ook

gegaan. Dat begon met zes kersenboompjes en dat deel van het park is nu een labyrint van fruitbomen. Je moet niet alles willen plannen, maar beginnen en kijken wat er gebeurt. Niet wakker liggen, maar constant laten zien dat je er bent. Mensen enthousiast maken, want die bouwen graag aan iets wat ze als iets van zichzelf zien. Die 50 bomen planten in maart was een hels karwei, maar er stonden wel 32 mensen om het te doen en ze vinden het nog leuk ook. Het loopt als een tierelier. Voor de saamhorigheid in de wijk is dit fantastisch.’

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6930

Ingrid van Frankenhuyzen

Ook een gewone groenbeheerder kan onverhoeds voor de camera belanden

Het Witte Lint: *lessons learned*

Op de aanstaande Boom Inspyratie Dag worden drie bijzondere boomprojecten in de spotlights geplaatst. Met een daarvan is iets bijzonders aan de hand: het Witte Lint. Dit kunstproject werd in de vakwereld bijna de hemel in geprezen vanwege de manier waarop meer dan 1100 meidoorns werden toegepast op het talud van de provinciale weg N348 van Zutphen naar Eefde. In de landelijke en regionale pers lag het project echter zwaar onder vuur te liggen. Communicatieadviseur en voormalig-NRC-journalist Ingrid van Frankenhuyzen laat haar licht schijnen over de achtergronden.

Auteur: Hein van Iersel

Ingrid van Frankenhuyzen is directeur en communicatietrainer bij het bedrijf Communisenso: 'Ik heb geen verstand van bomen en wil dat ook niet pretenderen. Dus als ik van de redactie van dit vakblad hoor dat dit technisch gesproken een prachtig project is, dan geloof ik dat meteen. Het filmpje dat ik op de site van onder andere De Telegraaf zag, is natuurlijk andere koek.' In de YouTube-film is te zien hoe een woordvoerder van de provincie op een GeenStijl-achtige manier door de mangel wordt gehaald. Dergelijke filmpjes zijn inmiddels

al bijna gemeengoed en allang niet meer alleen bij de grote landelijke zenders of op de website GeenStijl te zien. Ook op de regionale tv-kanalen is de toon van de 'journalistiek' duidelijk harder geworden. Zonder een uitspraak te doen over dit project, kun je daar als communicatiespecialist wel een aantal dingen over zeggen. Het zijn verder lang niet alleen ministers of voorlichters die zo onder vuur komen te liggen; ook als 'eenvoudige' groenbeheerder kun je in de vuurlinie terecht komen.

GeenStijl

Hier begon het in zekere zin allemaal mee: in 2008 interviewde GeenStijl-journalist Rutger Castricum minister Ella Vogelaar over de benoeming van een spindoctor voor haar ministerie. Het interview, dat nog overal op internet is te vinden, is uit puur journalistiek oogpunt even ontluisterend als exemplarisch. Vele minuten lang liep GeenStijl-journalist Rutger Castricum met de minister op. Het lijkt een onschuldig en zelfs bijna saai filmpje op YouTube. Toch was dit filmpje een van de oorzaken dat

minister Vogelaar korte tijd daarna haar ontslag bij de koningin mocht indienen, zonder dat ze van haar collega-bewindsfiguren veel support kreeg. Wie de reacties bij het filmpje uit 2008 naleest, ziet grofweg twee soorten reacties. Enerzijds: 'Bah, dit is geen journalistiek'; anderzijds: 'Een minister heeft een publieke taak en moet hier maar mee dealen. Dit hoort gewoon bij haar taak.'

Dit soort tv-interviews is inmiddels zo algemeen, dat ze al bijna geen aandacht meer trekken en de meeste bewindsfiguren worden goed getraind om met een flauwe grap de *Rutger Castricum*s van deze wereld te woord te staan.

Ingrid van Frankenhuyzen: 'Bij Communisensio trainen wij mensen die vanwege hun beroep in aanraking komen met de media. Een belangrijk aspect is daarbij hoe je overkomt –zowel verbaal als non-verbaal- in een geschreven artikel of op camera. De inhoud van je verhaal is daarbij belangrijk, maar zeker niet het enige. Overtuigen doe je met jezelf als deskundige spreker en prettige persoonlijk-

heid én het je kunnen verplaatsen in de ander/ je publiek. Als je dat op de juiste manier combineert, heb je iets dat ook wel charisma wordt genoemd. Iedereen denkt altijd dat je zoiets van nature hebt, maar dat is maar ten dele waar. Veel dingen kun je trainen en daar hoort ook dit bij. Verder is het zaak jezelf goed voor te bereiden als je weet dat je vragen over een bepaald onderwerp te beantwoorden hebt zodat je een interview jouw kant kunt opsturen, in plaats van de kant van de journalist. Wat is het verhaal dat jouw organisatie heeft uitgezet? Hou je aan dat verhaal. Als je het antwoord op een bepaalde vraag niet hebt, meldt dit dan eerlijk en ga zeker niet speculeren of halve of hele leugens verkopen. De kans dat je daarmee weggkomt, is in deze tijd van internet zo goed als nul.'

Projectmix

Van Frankenhuyzen weet natuurlijk niet wat er is misgegaan bij het Witte Lint-project maar ze weet wel dat bomen altijd enorme emoties met zich meebrengen. Denk bijvoorbeeld aan het kappen van bomen. 'Als je het project wat uitgebreider

googelt, vind je opvallend weinig communicatie die gericht is op de *hearts & minds* in de provincie Gelderland. Dat herken ik wel. Goede communicatie over een degelijk project begint natuurlijk niet als Rutger Castricum of een andere journalist met getrokken camera de hal van jouw organisatie komt binnenstormen, maar meteen als een project wordt opgestart. Het ontwerp, de planning en de financiering zijn ontzettend belangrijk, maar dat geldt ook voor het vooraf in kaart brengen van heikele punten en emoties. In mijn visie moet altijd iemand van de afdeling communicatie bij een dergelijk project worden betrokken. Zeker omdat het zo'n afwijkend project is moet je voorbereid zijn op commotie. Dan kun je met goede boodschappen, emotiemanagement en een empathische tone of voice, escalatie voorkomen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6931

Krinkels b.v. is een landelijke organisatie met 10 vestigingen in Nederland. Ruim 225 Krinkels medewerkers werken dag in dag uit, door heel Nederland, aan de (water)wegen, het groen, het spoor, de sportvelden, het straatbeeld en de riolering.

Meer informatie? www.krinkels.nl

Krinkels

Groen

Infra

Water

Sport

Beheer, onderhoud en realisatie van de openbare ruimte

Krinkels b.v. hoofdkantoor | Tel. 0165-201031 | www.krinkels.nl | info@krinkels.nl

DUURZAME KWALITEITS- BLOEMBOLLEN

www.jubholland.nl

JUB HOLLAND is de specialist voor bloembollen in de openbare ruimte. Wij bieden een breed assortiment doorbloei mengsels, speciaal gericht op het verhogen van de biodiversiteit. Wij kunnen machinaal en handmatig planten van de bloembollen verzorgen. JUB HOLLAND biedt een compleet servicepakket en deskundig advies. Bekijk ook ons duurzaam geteelde assortiment onder Milieukeur en ons aanbod in biologische bollen

JUB Holland
Robijnslaan 43
2211TG Noordwijkerhout

T 0252 373 762
F 0252 377 402
E info@jubholland.nl

ARIENS

De Ariens Pro370 onkruidborstelmachine kwam als stilste, lichtste (ruim 10 tot zelfs 12 kg lichter dan de vergelijkbare collega's) en meest handzame uit de test!!

Onze Ariens onkruidborstelmachine Pro370 is vernieuwd!

Wilt u milieuvriendelijk, snel en eenvoudig onkruid verwijderen, dan is de Ariens Pro370 de juiste machine voor u. Geen gebruik van chemicaliën en meteen resultaat. De Ariens Pro370 is de eerste onkruidborstelmachine die een zeer laag investeringsniveau combineert met een zeer lage kostprijs per m². De Pro370 bestrijdt niet alleen alle soorten onkruid, algen en mos maar ook heeft deze onkruidborstelmachine absoluut de beste prijs-kwaliteit verhouding in de markt!

Machine excl. btw € 1152,89
Machine incl. btw € 1395,00

EXCLUSIEF IMPORTEUR VOOR DE BENELUX

HEALTHUIS

Tuin en Parkmachines B.V.

“Poort van Midden Gelderland”
Oranje 2
6666 LV Heteren
I www.helthuis.nl
E info@helthuis.nl
T +31 (0)26 - 4723 464

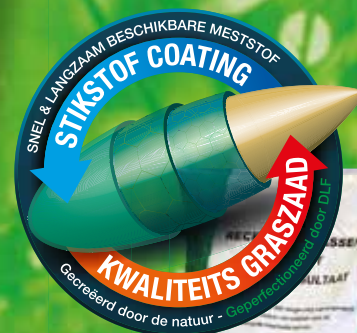
Sinds 1958 het adres voor Tuin- en Parkmachines

TopGazon ProNitro®

Speciaal voor hoveniers: Inzaai-/doorzaaimengsel met stikstof coating voor snel herstel van kale plekken.

- Snellere opkomst
- Minder onkruiden
- Mooi groen gazon

VOOR DEALERADRESSEN: ZIE WWW.TOPGREEN.ORG

Kip en ei

Groenvoorziening is
nu nog een **enorm**
versnipperde markt

Deze middag een hoogst interessante discussie bijgewoond over ICT en groen. De aanleiding was een column in ons blad waarin een groenaannemer meldde dat de gemiddelde frietboer beter geautomatiseerd is dan de groene sector. Dat doet natuurlijk pijn en sommige ICT'ers voelden zich persoonlijk onder hun bits en bytes getraapt. Voor de discussie is dat alleen maar goed. Soms heb je wat positieve irritatie nodig, over en weer, om een stap verder te komen. Die positieve irritatie was er, maar helaas tegelijk ook een soort fatalisme, zowel bij de groenaanemers als de ICT'ers, dat die andere partij niet wil veranderen. 'Die andere partij praat Chinees', verzucht een aannemer, waarop de ICT'er

ICT en groen hebben nu misschien nog een slecht huwelijk, maar **dat is een** **kwestie van tijd**

weer antwoordt dat de groene sector wel wat groter mag denken en dat de tijd voorbij is dat je in je uppie het ei van Columbus kunt uitbroeden. Maar ja, voor dat ei van Columbus heb je toch echt een kip nodig. Enfin, het verloop van die discussie kent u! De beruchte kip-of-eidiscussie. Het rare dilemma bij automatisering is dat het steeds eenvoudig wordt voor de gebruiker, maar tegelijk ook steeds duurder voor de opdracht gevende partij en complexer voor de ICT'er.

De oplossing komt er overigens wel aan. Groenvoorziening is nu nog een enorm versnipperde markt, maar ik durf te voorspellen dat er de komende

periode een enorme consolidatie zal plaatsvinden. De grote bedrijven worden nog groter en kunnen dat mede doordat zij de centjes hebben om hun automatisering op orde te krijgen en daarmee werkprocessen kunnen optimaliseren. De kleine bedrijven belanden dan automatisch in een positie van onderaanneming, en dat is doorgaans niet de plaats waar de echte munten verdiend worden. Immers, die grote groenvoorzieners zijn ook groot geworden omdat zij hun inkoop op orde hebben. Misschien valt dat nu nog even mee, omdat de grote aannemers zich jaren geleden geïmmiteerd hebben aan langlopende contracten tegen tarieven waarmee je nu geen zzp'er of onderaannemer meer uit bed kunt lokken.

Hoe dan ook: ICT en groen hebben nu misschien nog een matig huwelijk, maar dat is een kwestie van tijd. Op het moment dat opdrachtgevers weten wat er te halen valt, zullen groenvoorzieners eenvoudig gedwongen worden om hun automatisering op orde te krijgen. Dat zie je nu feitelijk al in de afvalsector. Deze sector wordt gedomineerd door grote overheidgerelateerde bedrijven en is mede daardoor professioneler als het gaat om automatisering.

Met vriendelijk groet,

Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofredacteur

Be social

Scan of ga naar:
www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6932

De partners van

Stad+Groen

Groen Techniek Holland 2017

12|13|14 sept

Drie demodagen lang hét vakevenement
voor professionals in de openbare ruimte

Walibi-Biddinghuizen

www.groentechniekholland.nl

- ruim 450 merken op 125.000 m² beursterrein
- groot aanbod exposities én demonstraties van machines en gereedschappen
- op centrale locatie, goed bereikbaar en dichtbij parkeren